

Un capbreu del monestir benedictí de Sant Pere el Gros: 1341-1368

Xavier Rivera Sentís

La historiografia que fins al moment s'ha dedicat a l'estudi de l'antic priorat de Sant Pere el Gros mai, que recordem, s'ha centrat a intentar aproximar-se a descriure o delimitar l'abast territorial de les seves possessions.¹ És en aquest aspecte que el document que presentem aquí té tot l'interès. Però no és el seu únic atractiu i potser tampoc el més valuós. Un capbreu, i aquest no n'és cap excepció, possibilita d'altres espais d'anàlisi: demogràfic, social (notícies de senyoriu,² referències a oficis: *corredor*, *teixidor*, *sartor* o sastre, *savi*, *cavaller salvatge*,³ etc.), econòmic (estudi dels diferents mercats i les seves mesures, l'equivalència entre elles,⁴ el nombre i distribució dels molins, com ara els

¹ D'ençà el segle XVII, ens consten ja les aportacions de GISCAFRÉ. Al segle XVIII, disposem del treball de Josep CORTS, *Estado Antigo y Moderno de la ciudad de Cervera*, Cervera, 1740. Ja als nostres dies, Agustí DURAN I SANPERE, en el seu *Llibre de Cervera*, 2^a ed., Barcelona, Curial, 1977, reprèn la historiografia de Sant Pere el Gros. En ella es refereix als estudis esmentats de GISCAFRÉ i CORTS i, a més, cita el MARQUÉS DE CAMPMANY (s. XIX), DALMASES (s. XIX), FRANQUESA (s. XIX), Ferran RAZQUIN (s. XX) i J.M. RAZQUIN (s. XX). També es refereix a PUJADES, al pare VILLANUEVA, a P. FRANCISCO NAVAL i a LAMPÈREZ I ROMEA. Més modernament, comptem amb els estudis de Rafael CONDE Y DELGADO DE MOLINA, *L'arrendament i l'inventari del priorat cerverí de Sant Pere Gros (1418)*, dins "Miscel·lània cerverina", núm. I, Centre Municipal de Cultura, Cervera, 1983. I també amb el de Montse GARRABOU I PERES, *Sant Pere Gros a través de dos documents dels segles XI i XII*, dins "Miscel·lània Cerverina", núm. 2, 1984.

² "Item, pren en cascun alberch de Vergós que faze polls, un poll de delme. E de tots los delmes dessus dits pren lo quart en Ramon de Rabinat, senyor del Mulnell: delme". F. 48 r. "Item, pren en la sort d'en Ramon Fuster, sots lo camí que va a Tàrrega, delme: delme. Té ho en Johan Pere, senyor de la Cardosa". F. 48 v.

³ F. 20 v. Aquest curiós ofici, o potser millor dedicació, el trobem explicat al Diccionari Alcover Moll. Per *cavaller salvatge* cal entendre un *luitador*, home que en l'edat mitjana es dedicava a fer exhibicions de força o agilitat: "Item, fa en Ramon Scrivà, cavaller salvatge, per l'alberch que fo de Na Scrivana, de sens: ·II· sous". F. 20 v.

⁴ Tot referint-se a Guimerà, llegim: "Totes aquestes sorts dessus scrites afronten les unes ab les altres, que solie(n) esser domenge de Sent Pere, qui és el terme de Guimerà, és lo forment a mesura veylla: ·XXV· migeres que són a mesura del mercat de Cervera: ·XVIII· migeres. Ara són ·XII· migeres a mesura de Cervera". F. 18 v. Pel Penedès, s'esmenta la "mesura de ça Granada": f. 4 v.

tres de Muntpalau,⁵ o els quatre que són tinguts al servei de Sant Pere el Gros dins el terme de Cervera⁶), onomàstic (noms: *sortanella*, *bassola*, *fexes*, *tires*; malnoms: *nasut*, *pèl ros*, *mal pèl*,⁷ *trompeta*,⁸ etc.), toponímic⁹ (indrets, partides, quadres, termes, viles, nuclis habitats i ara desapareguts, etc.), filològic (expressions singulars, com ara les emprades per referir-se a determinat cens fet en ordi *bo e bell*, o per expressar la gran mobilitat de propietaris: *com les coses se venen hos muden de senyor*, o la certesa d'una afirmació: *així com aigües vessen*,¹⁰ etc.), o d'altres.

El *capbreu del priorat de Sant Pere de Ripoll de Cervera* descriu les rendes i els drets que el monestir de Sant Pere acostumava a rebre en els llocs següents: Vallès, Penedès, Guissona, les Oluges, Pallerols, Briançó, Montpalau, Cubells, Camarasa, Merita, Nalec, Guimerà, Vilagrassa, Anglesola, la Guardia Lada, Granyena, Conill, Cervera i Vergós, entre d'altres, ja que el document, malauradament, és incomplet. Sobtadament queda interromput en començar la relació de béns que el monestir té a Vergós de la Ribera. Tot i així si, com sembla, l'ordre d'anotació seguit en la redacció del document comença pels llocs més allunyats i acaba pels més propers, no seria gaire agosarat pensar que pot tractar-se d'un capbreu gairebé complet.

Aquest document és un llibre de 56 folis que es troba a l'Arxiu Comarcal de la Segarra, dins el llegat Dalmases.¹¹ Està escrit en català antic i proporciona informacions prou valuoses que justifiquen plenament, al nostre entendre, la seva transcripció íntegra.¹²

⁵ F. 11 v.

⁶ Dels quals es fa constar el nom i els propietaris, el delme a què estan sotmesos i la part que n'ha de rebre el moliner, per rahó de "trear lo blat e per ferradures e per la mulneria". Ff. 56 r. i 56 v.

⁷ A Guissona, al terme de Vilamur s'hi esmenta en "Pericó de mal pèl". F. 5 v.

⁸ "Ere d'en Francesch Fuylla, texidor; ara és d'en Pere Canelles, corredor, apellat trompeta". F. 29 r.

⁹ Per a la toponímia de la Segarra, amb constants referències històriques, és imprescindible la consulta de l'obra de referència d'Albert TURULL, *Els topònims de la Segarra. Nuclis de poblament. Diccionari geogràfic i etimològic*, Ed. Centre municipal de Cultura, Cervera, 1991.

¹⁰ Com ho trobem als ff. 45 r. i 50 v., tot fent al·lusió a una cosa certa, inapel·lable.

¹¹ Arxiu Comarcal de la Segarra, en endavant ACSG; Fons Dalmases, caixa núm. 5. Llibre de 56 folis, incomplet.

¹² En aquesta transcripció hem procurat alterar el text original el mínim possible. Per això ens hem limitat, només per facilitar-ne la comprensió, a afegir els signes d'accentuació i de puntuació imprescindibles. Pel mateix motiu, hem resolt, tot separant-los, els verbs dels pronoms que els acompanyaven (*té's*, amb significat de "es té", quan estava escrit "tes", o *té'n*, quan es volia indicar "en té" però s'escrivia "ten", o *fa'ls* per dir "els fa", però s'escribia "fals"). També hem posat alguna majúscula quan corresponia. En cursiva hem escrit el cens que l'emfiteuta havia de pagar; és a dir: la quantitat, normalment de numera-

La redacció d'aquest capbreu va ser ordenada per Berenguer de Cabestany *per nom de* Guillem de Bach, prior del monestir, detall aquest que ens permet una datació força aproximada, ja que en tractar-se, com diem, d'un document incomplet, desconeixem amb exactitud el moment en què va ser redactat. Ens hem de basar en dues notícies indirectes per tal d'afirmar que creiem que el capbreu cal datar-lo entre el 1341 i el 1368. En la primera d'aquestes dues dates sabem amb certesa que el prior era l'esmentat Guillem de Bach, que és qui n'impulsa la redacció; en la segona, el 1368, sabem que el prior és Gispert Forner. Per tant, és molt probable que el document fos redactat en un moment situat entre ambdues dates.¹³

Recordarem ara que l'església de Sant Pere el Gros va ser donada al monestir benedictí de Ripoll el 1081,¹⁴ moment a partir del qual comença a constituir-se el seu priorat. Les donacions que rep aquesta nova institució van forjant tot un patrimoni extens que, com hem dit, abastarà drets i possessions sobretot dins les actuals comarques de la Segarra, l'Urgell i la Noguera, però també més enllà, al Vallès i al Penedès. Sembla que la redacció del capbreu coincideix en un moment en què estava començant, si no ho havia fet ja, l'etapa de declivi

ri, anotada amb claredat al marge, encara que això significués la repetició de l'import a satisfer. Molts cops hem mantingut la grafia original, encara que avui incorrecta, si no hipotecava la comprensió: per exemple: "sens" per cens, o "vasa" per bassa. Entre claudàtors hem indicat els dubtes de transcripció i, entre parèntesi, la resolució d'algunes abreviatures o d'altres circumstàncies (sic, en blanc, etc.). Finalment, hem mantingut *el per al*, quan es volia indicar un lloc on situar determinada cosa (per exemple: "té altra peza de terra **el** loch on hom diu a la vasa", en compte de "té altra peza de terra **al** loch...").

¹³ A través dels Annals de Montserrat, publicats per Francesc Xavier ALTÉS i AGUILÓ (doc. de 5 de gener de 1341, pàg. 183) sabem que en aquesta data era prior de Sant Pere Guillem de Bach, que és qui ordena la redacció del capbreu. Vegeu F. X. ALTÉS i AGUILÓ, *Annals de Montserrat (1258-1485)*, obra de l'arxiver de Montserrat, pare Benet RIBAS i CALAF (1735-1812), Curial Edicions Catalanes, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1997. Per tant, cal datar el capbreu dins el període en què aquest prior va exercir el seu càrrec. Sabem, d'altra banda, que el 1368 era prior Gispert Forner, segons consta en un contracte d'arrendament del molí de Sant Pere, de data 2 de gener de 1368: ACSG, Bernat de PUIG, (1347-1381); Llibre, 1368, gener, 2/1368, agost, 28. Per tant, és lògic datar el capbreu entre el 1341 i el 1368, tot i que també podria ser anterior a 1341, atès que desconeixem des de quin moment el primer dels dos priors esmentats, Guillem de Bach, va començar a exercir el seu càrrec.

¹⁴ La historiografia: P. VILLANUEVA, FRANQUESA, A. DURAN i VIGUÉ (Jordi VIGUÉ, *Les esglésies romàniques catalanes de planta circular i triangular*, Artstudi edicions, Col. Art Romànic núm. 3, Barcelona, 1975) ha donat per vàlid, tot aportant una cita textual de la documentació que en el seu dia hi hagué a Ripoll, que el 1081 els esposos Guillem de Cervera i Arsendis van fer donació de l'església de Sant Pere al monestir benedictí de Ripoll per tal que aquest hi fundés un monestir dependent (donació que es feia seguint la disposició del prelat Amat d'Oloró, legat de la seu romana, i que incloïa el fossar de 30 passes i d'altres terres). Es tractava d'una donació en favor de l'ànima dels donants, ja que tot ho deixaren "ut in prescripta Sancti Petri, loca stent jugites monachi qui serviant Domino n eodem loco et exorent quotidie domi suum pro animabus suis".

del monestir. Guillem de Bach, prior de Sant Pere el 1341, creu convenient fer redactar aquest document per tal de recapitular amb precisió quins són els béns i drets del monestir i on es troben, per tal de poder exigir el pagament dels censos. Aquesta serà també una preocupació reiterada pels mateixos paers¹⁵ de Cervera al començament del segle XV: repetidament es queixaran d'antics drets de Sant Pere el Gros d'aquest perduts, per incúria o pel motiu que sigui, detall que potser no indica altra cosa que l'apuntada decadència, l'inici de la qual es fa difícil de precisar. És possible creure que el monestir de Sant Pere només va tenir dos segles i mig d'existència plena, comptables a partir de les dues darreres dècades del segle XI.¹⁶

Per A. DURAN, una suplicació presentada als paers i al Consell que posava de relleu la venda dels béns de Sant Pere que el 1450 havia dut a terme el seu prior d'aleshores, fra Bartomeu Bonet, provaria la missió que aquest tenia de liquidar el patrimoni de l'antic priorat. A més, afegia que d'altres béns havien estat empenyorats i “només el molí continuava amb els seus arrendaments”.¹⁷ Definitivament el servei religiós i assistencial, segons aquest autor, hauria cesat i les rendes haurien estat destruïdes en aquesta data.¹⁸

Una visita, avui, a l'església de Sant Pere, evidencia l'existència encara, camí entremig, de l'edifici de l'antic molí i de l'espai que ocupava la seva bassa. Però res no indica, si no fos pels senyals de murs que van deixar al descobert les excavacions d'Agustí DURAN I SANPERE dutes a terme entre el 1961 i el 1964, que en aquell emplaçament s'hi dreçaren un dia les *cases* d'un monestir depenent de Ripoll, que comptà amb un priorat relativament extens. Però la

¹⁵ El 1406 els paers o regidors de Cervera escriviren al papa queixant-se de la negligència dels qui regien l'església. A. DURAN, *op. cit.*, p. 107.

¹⁶ Cal recordar que, si bé la donació de l'església de Sant Pere el Gros es produeix el 1081, data a partir de la qual cal considerar l'inici del priorat, la seva existència està documentada amb anterioritat. En el context repoblador del segle XI, la documentació certa més primerenca de l'església apareix el 1072, arran de la donació d'un camp de conreu i d'una vinya que li fa una dona anomenada Sínol. El 1072 Sínol fa donació a Sant Pere Gros d'un camp de conreu i d'una vinya, per tal d'aconseguir la salvació “post obitum” i amb reserva d'usdefruit. M. GARRABOU I PERES, *op. cit.*, dins “Miscel·lània Cerverina” núm. 2 (1984), p. 22.

¹⁷ A. DURAN, *op. cit.*, p. 107.

¹⁸ AHCC, Fitxa manuscrita. Fons DURAN I SANPERE (caixa 54): “Suplicació presentada als paers i Consell sobre el notable monestir dit Sant Pere el Gros, en el qual antigament es feia ofici divinal continuament: s'hi feien almoines i era proveït de missals i breviaris i les cases eren tingudes en condret, però després que fra Bartomeu Bonet, que es diu prior de dit monestir, el servei ha cesat, ha venut per a ús propi el breviari i missal, les rendes són destruïdes”. R. CONDE, *op. cit.*, ja va considerar Sant Pere Gros, a partir de la seva ensulsiada, com un centre econòmic més que no pas un centre de vida religiosa.

documentació és implacable: els inventaris publicats (R. CONDE) com els encara inèdits, proven que el conjunt estava format per tres unitats diferenciades: església, cases del monestir i molí. Aquesta i d'altra documentació de referència que hem tingut ocasió de consultar, estenen, en canvi, una nebulosa si hom pretén posar data concreta al moment d'extinció de la vida comunitària del monestir. Impossible. Només sabem que el molí va continuar amb la seva activitat, com així ho demostren tot un seguit de contractes d'arrendament del molí molt posteriors, segurament fins que els avenços en la industrialització començada el segle XIX el van abocar al seu desús definitiu.

El document que presentem, el capbreu, presenta la relació dels drets dominicals del prior de Sant Pere, en qualitat de *senyor directe*, sobre els seus emfiteutes, que es troben en un seguit d'indrets que es relacionen tot seguint l'ordre indicat més amunt. Més endavant intentarem conciliar els aspectes feudals i emfitèutics que hi traspuen.

Per a cadascun d'aquests llocs, es ressenyen el béns immobles que formen l'alou del monestir. Normalment es tracta de terra (camps, sorts, honors, horts, farraginals, vinyes o capçades¹⁹ de vinyes, *fexes*, albaredes, femers, alous de pa, alous de vi, etc.), amb dades relatives a la seva composició (si la terra pertany a un mas o si aquest està format per d'altres elements, com ara cases, albergs, colomers,²⁰ etc.). També s'expressa la seva situació, sovint amb indicació del terme al qual pertany (si es troba dintre el terme d'un determinat castell: Sobirats, Zavit, etc.). De vegades consta la seva extensió (com ara *quarterades*, si es tracta de terra), les seves afrontacions (moltes referències a camins *-via publica-*, fins i tot a *carrera* o carrers, en el cas dels béns situats prop de Cervera) i, a més de l'*emfiteuta* o persona que posseeix el bé, s'esmenten les persones que han tingut o tenen el bé en qüestió (perquè hi han estat o hi estan sots-establertes) i, si és així, en algun cas, les que estan obligades a satisfer el cens per compte o en substitució de l'emfiteuta titular. També, algun cop, s'expressa si la terra es troba vacant (*vaga*²¹), perquè no hi ha ningú sots-establert que la tingui, si és erma o si la persona que té la terra en aquell moment *és de la casa*²².

¹⁹ Petites extensions regables.

²⁰ F. 53 v.

²¹ Això es veu clarament al f. 17 r.: "Item, en Giner Bertran, fa de cens, a mesura veylla: ·II· punyeres de forment. És de la casa: una migera. Item, en Guiamó Ferrer, fa de cens a mesura de Cervera: una migera ·III· punyeres de forment. Són dues sorts, vaga la ·I^a·, l'altra té en Bernat Corbella qui [e]n fa ·X· punyeres; té ho en Calve a ·XIII· punyeres".

²² Entenem que pot tractar-se d'algu de la casa (de Sant Pere), és a dir, molt directament relacionat o

Molts cops es fa constar la periodicitat d'aquest *cànon* o *cens* (hem d'entendre que normalment era de percepció anual) o el seu venciment (en motiu, habitualment, d'una festa assenyalada: la gran majoria de vegades es tracta de la festa de Nadal o la de *Sancta Maria d'agost*, però també se n'esmenten d'altres, com la de Sant Pere i Sant Feliu, la de Sant Miquel o la de Tots Sants²³). També, tot i que en molt poques ocasions, s'expressa si determinada propietat, dins el terme i vila de Cervera, està també subjecta a satisfer cens al rei.²⁴ Finalment, al marge dret, de manera visualment clara, s'anoten les prestacions en moneda (*pugeses, malla, diner, sou*, més rarament *morabatins* i *masmudines d'or bo i fi*, etc.), en espècies (lliures d'oli, *fogazes, quartans* de vi, quantitats de gra -en garba o en l'era²⁵-, *pernes* i, molt sovint, *gallines*, etc.) o la proporció de la part dels fruits que cal satisfer: *quarts, setenes, vuitenes, delmes, mitjos delmes*, la meitat del *splet* o collita, *braçatges*²⁶, etc. I, fins i tot, la seva qualitat: les *promies* o primers fruits d'una collita, *una perna del meyllor porch mascle que haen*,²⁷ o un porc *de tota truya que hage porçells*, en concepte de delme i *promia*, com esdevé a totes les cases de Vergós.²⁸

Algun cop s'esmenten determinades condicions, com la d'haver de portar el cens al delmer,²⁹ a expenses de l'emfiteuta: *lo qual deu portar ab ses pròpies*

al servei directe de la "casa" o monestir, com sovint s'anomenava al conjunt monàstic.

²³ Festa de *Omnium Sanctorum*, f. 47 v.

²⁴ F. 49 r.: "Item, pren sobre la Coma de Retous, en ·I· troz que fo d'en Jacme dez Castell, lo qual té sa mayller d'en Mager, delme e promia, e fa morabatí al Rey: delme e promia". Més endavant, al f. 52 r., llegim: "Item, fa lo clos d'en Castell (per) ·I· troz al sol d'allò qui fa sens al rey, delme: delme".

²⁵ És a dir, en garba o directament de la era, ja un cop feta la trilla, com passa a Vilagrassa/Anglesola: "[...]del qual troz done la meytat del splet vullés qual pren(i)e en garba, lo senyor prior, ho en la era [...]", f. 19 r.

²⁶ L'onzena part.

²⁷ Com s'esdevé a Muntpalau: "Item, fan en Pere de Vilalta e en Berenguer Johan, una perna del meyllor porch mascle que haen, e són ·VII· lliures e miga carniceres, e ·III· fogaces e quatre quartans e mig de vinum sobre l'alberch del dit Pere de Vilalta e del dit Berenguer Johan fas lo dit sens en la festa de Nadal". F. 12 r.

²⁸ "Item, pren axí mateix en tots los alberchs de Vergós, de tota truya que hage porçells, ·I· porçell per delme e per promia: delme e promia". F. 48 r.

²⁹ El delmer era l'encarregat de cobrar els censos. De vegades era ell qui es desplaçava fins al lloc en qüestió, com ara a Cubells, on s'hi anava per la festa de Santa Maria d'agost: "va hi hom a Sancta Maria d'agost" (f. 14 r.). D'altres vegades, com tot seguit veurem, s'exigia el censatari que fés arribar el cens fins al monestir a càrrec seu: "ab ses propies messions". Vegeu la nota següent. En d'altres ocasions, si el censatari no "posava" el cens al priorat "per ses propies messions", i era el prior qui havia d'enviar-hi un missatger (fos o no el delmer), li n'imputava el cost. Això queda prou clar en el cas de Cubells: "Fa en Pere de Busquets, qui té les dites terres a Sancta Maria d'agost, posats al priorat a ses propies messions ·XXII·

*messions, sàul en terra, al dit priorat.*³⁰ O bé, també, s'hi esmenten referències documentals amb pretensió d'argumentar els drets exigits: *axí com en les sues cartes se conté.*³¹ No oblidem que en l'establiment d'un alou es pactaven les condicions, recollides en un document o *carta*. Finalment, s'expressa sovint el dret del prior de rebre el terç (*terz*) si les terres d'un determinat indret o mas s'arribaven a vendre: és el *lluïisme*, en la proporció habitual en aquesta mena de documents, exigible i exigít pel prior, així com el dret d'aquest d'*afermar*, *fermar* o donar força legal a aquesta venda.³²

Pel que fa al Vallès, són molt pocs els béns ressenyats: un sol mas i el delme de blat, de verema i de les oliveres. Al Penedès, en canvi, les possessions són molt més nombroses. Bàsicament es distribueixen en dos grans grups: *masos*, entesos com a unitats de producció econòmica que comprenen *cases*, *alberchs* i *alous*; i d'altra banda, la terra, de la qual s'anomena la seva dedicació (*hort*, *ferraginal*, *era*, etc.) o la seva condició (*alou*, *honor*, etc.). Però aquesta és una distinció subtil, ja que en referir-se a un mas i a les seves cases, a continuació hi pot haver la referència a les terres que l'envolten i en depenen, i que es troben subjectes a cens.

En qualsevol cas, per al Vallès i el Penedès, es fa constar explícitament que “totes aquestes terres e alberchs dessusdits és franch alou del priorat e los homes qui (e)stan en l'alou del priorat són homes propis de Sent Pere, e si venen res de ço que tenen pel priorat donen terz del preu de que és la venda”.³³ Pel que s'hi diu, doncs, som davant un clar exemple de règim senyorial feudal del tipus d'aquell que s'ha convingut a denominar *senyoria alodial* (dominical o territorial), on la fòrmula predominant d'explotació del treball es basa en una renda fixa, en producte o en diner, a la qual es pot afegir, com en el cas que ens ocupa, el lliurament d'una part dels fruits (delme, *promies*, setena, vuitena, braçatge, etc.). De manera que, en el priorat de Sant Pere, el tinent pagès

sous. E si lo prior hi ha a trameter (sic), pren salari lo missatge tot jorn V sous” (f. 14 v.). Un cop és citat clarament el delmer, cosa gens habitual en aquest document (f. 41 v).

³⁰ “Primerament, ha lo priorat de Sent Pere un hom en Vallès, el terme de Castellar, lo qual hom té un mas qui és franch alou del dit priorat, lo qual mas és apellat lo mas del Pradell. E fa per cascun any en la festa de Nadal, de cens, al dit priorat, lo qual deu portar ab ses pròpies messions, sàul en terra, al dit priorat, que són a mesura de Sabadell, quatre quaters d'oli, que fan los dits quatre quaters: L lliures d'oli”. F. 1 r.

³¹ Per als drets sobre “unes terres, moltes” que el priorat té al lloc de Pedrers (al Penedès), f. 3 v.

³² A Briancó, del cens que es rep, s'escriu: “Tot lo sens dessús scrit e quarts e miges se tenen per lo monestir de Sent Pere. E si les terres se venien per qui fan lo servey ha a fermar lo dit prior les vendes qu'és fan e paguen luysmes al dit prior”.

³³ F. 4 v.

s'obliga davant el seu senyor eclesiàstic (el prior) amb unes condicions que cal qualificar d'estrictes. En aquest sentit, el fet que es reconeixin els pagesos emfiteutes, encara a la segona meitat del segle XIV, com a *homes propis* del priorat ens atansa a un model de relació més antic, podem dir-ne altmedieval, el de la *senyoria personal*. Un cop més, un exemple més de l'especial duresa de les senyories eclesiàstiques davant les senyories laiques, que ja va posar de manifest en el seu moment Paul FREEDMAN, historiador de la pagesia catalana entre els segles XI i XIV.³⁴

Ara bé, el paràgraf que comentem, juntament amb altres aspectes jurídics de la relació senyor-pagès que apareixen en aquest capbreu, posen de manifest la feblesa de la frontera entre el que és feudal i el que és emfitèutic. Com és prou conegut, l'emfiteusi és una forma especial de contracte segons la qual una terra o un mas és posseït a perpetuïtat per una persona, l'emfiteuta, que és qui en detenta el *domini útil*. A canvi, l'emfiteuta i els seus successors han de pagar un *cens* o pensió periòdica al senyor, que és qui posseeix el *domini directe* de l'immoble. L'emfiteuta té, entre d'altres, els drets de gaudir del bé, de poder-lo transmetre o vendre i de poder-hi sots-establir algú altre. Els pagesos que ocupaven les terres del monestir de Sant Pere les posseïen i, a més, les podien vendre, tot i que si ho feien havien de satisfer al priorat la tercera part (*terz*) del producte de la venda. És a dir, molts cops sense anomenar-lo, el prior exigia el dret de rebre aquest *lluïsm*, que consistia en el terç del preu de la venda. Un altre dels drets exigits pel prior és el de *fadiga* o dret consistent en la prioritat o prelación per adquirir el bé posat a la venda per l'emfiteuta.

Acabem de veure, doncs, des del començament del capbreu quines són les condicions principals i la naturalesa del contracte. Disposem-nos ara a veure si això es repeteix en els alous més propers.

A Guissona, on el cànon es paga per Sant Miquel (o entre aquesta festa i la de Nadal), apareixen *condamines* i *honors*.³⁵ Són terres que es troben situades als termes de Fluvià i Vilamur; estan gravades amb censos més aviat modestos (una *perna*) que es bescanvien pel pagament en moneda o numerari. Un cop

³⁴ Paul H. FREEDMAN, *Assaig d'història de la pagesia catalana (segles XI-XV)*, 1ª ed. Barcelona: Edicions 62, 1988.

³⁵ Respectivament, terres amb origen de reserva directa dominical (condamines o conomines) o associades a grans patrimonis (honors) que apel·len al seu origen relacionat amb la concessió de la terra com a bé material que anava aparellada a la "dignitat u honor" de qui la rebia en la primera època feudal o prefeudal.

més, sembla que hi ha sots-establiment; en aquest cas és el pagament allò sots-establert, ja que el censatari (qui fa el pagament en moneda) és un segon individu que substitueix l'emfiteuta titular. Finalment, cal observar que apareix també el pagament d'un cens en moneda sense que en consti el bé sobre el qual s'aplica.³⁶

A propòsit del que comentàvem més amunt, és molt interessant observar com a Montpalau es donen dos fenòmens: d'una banda, veiem com la feudalitat es transforma en emfiteusi; de l'altra, notem com els drets del senyor directe devien ser sovint motiu de disputa. En ocasió que el capellà de l'església de Sant Jaume de Muntpalau s'està morint (*passé d'aquesta vida*), es fa constar que el prior de Sant Pere dóna la dita església al seu capellà, el qual ha de fer *sagrament e homenatge al dit prior per lo dret que Sent Pere pren en la dita església, ço és saber ·III· migeres de forment sensals per cascun any en la festa de Sancta Maria d'agost, ja ssie que la quarta part hi solie pendre lo prior de totes les rendes e drets que a Sent Jacme se esguardassen, axí com en la carta de la donació de la dita església se contenie, mas fou-ne feyta composició que faze lo dit sens; ha vi carta e sentencia: tres migeres de forment*. Sembla com si l'antic jurament de fidelitat i homenatge s'hagués bescanviat pel pagament d'un cens que, tot sigui dit, com acabem de veure, va ser motiu d'un litigi que es va haver de resoldre (*fou-ne feta composició*) a través de sentència.

Tanmateix, una altra sentència, també en la disputa entre el capellà de Montpalau i el prior de Sant Pere, manté vigent el dret feudal de l'*alberga*³⁷ que li és degut al prior. Una i altra cosa semblen símptomes clars de transformació en les relacions socials feudals. És prou evident, doncs, la resistència mostrada per alguns emfiteutes envers el pagament de censos i delmes. En el cas de la Guàrdia Lada, que era de la comanda dels Hospitalers, es dóna una situació semblant: hi consten antics i duradors plets amb el prior de Sant Pere,³⁸ i n'hi ha d'altres: el pagament dels rectors de la Móra, de Granyanella i de l'església

³⁶ "Item, fa en Berthomeu dez Tous: ·I· diner. F. 5 v. Item, fa en Ramon Domingo, paguen-se a Sent Miquel: ·XII· diners". F. 6 r. "Item, fa sa muyller d'en Matheu de Vilamur: ·II· sous VI diners. Item, fa en Mazot Taroz; paguen-se a Sent Miquel: ·XII· diners. Item, fa n'Agremunt Secanell: ·III· diners. Item, fa en Comte, per la vinya del Stany: ·III· diners. Item, fa na Peracamps: ·V· diners". F. 7 v.

³⁷ Aquest dret també s'exigeix a Nalec, f. 15 r.

³⁸ En l'encapçalament dels drets de Sant Pere a la Guàrdia Lada s'hi llegeix el següent: "Aquest és lo dret que Sent Pere pren el terme de la Guàrdia Lada, la qual és del spital, e devien esser les fermes e los terzs del preu que havien de les coses aquelles queu tenien per Sent Pere, com les venien, del prior. E han corregut molt de temps pleyt ab l'espital, qui contraste e fa encara. E ha vi pres e te'l en Berengueró Ça Guardia, notari". F. 22 r.

de Sant Pere de la Curullada van requerir de sentències a favor del monestir, tal com així es fa constar.³⁹

No és el nostre propòsit esgotar aquí totes les possibilitats d'estudi del capbreu. Al començament n'hem citat algunes i n'acabem de desenvolupar d'altres. Tanmateix, ens sembla interessant referir-nos, per anar acabant, a dos aspectes més que guarden relació l'un amb l'altre. Tant el capbreu com altra documentació referenciada o consultada fan especialment complicat referir-nos a la composició de la comunitat benedictina de Sant Pere el Gros. Els documents parlen del seu cap visible, el *prior*; el capbreu també s'hi refereix continuadament. I també esmenta el *delmer*, suposadament el monjo encarregat del cobrament dels censals, però cap altre detall ens deixa entreveure res més de la comunitat, a no ser la referència que es fa en el capbreu al frare Arnau Guim de Segarró, en ocasió de la compra que aquest va fer d'un censal.⁴⁰

Es tracta d'un censal que grava tot un seguit d'obradors, ubicats als *Calziners*, dins el terme de Cervera. Per tant, aquest censal dóna una idea d'unitat, tant pel lloc on es troben els béns afectats, com per la naturalesa mateixa d'aquests (uns obradors). Però si és un frare qui, en representació del monestir, compra el dret a rebre un seguit de pagaments anuals en forma de cens, cal preguntar-se pel venedor d'aquest dret. Tot indica que és un conjunt de propietaris d'obradors que s'obliga col·lectivament i solidària, sota la garantia individual dels mateixos obradors, a satisfer el cens anual en la part corresponent a cadascun dels seus propietaris. I en aquest sentit, més que tractar-se dels drets sobre un determinat alou franc de Sant Pere, aquest exemple sembla donar més idea d'una altra cosa: l'existència d'una transacció, d'una compravenda d'un dret. Però aquest és l'únic cas en què es fa constar de manera explícita que algú ha comprat un censal.

Normalment, per a la majoria d'indrets es parla també del censal de tal o qual lloc,⁴¹ i a continuació es van relacionant els diferents emfiteutes sotmesos al deute corresponent. De vegades no es parla de censal sinó de delme, la qual cosa no és exactament el mateix atès que aquest obliga al pagament, com el terme indica, d'una part de la collita: és el que esdevé amb el *Delme de Sent*

³⁹ F. 26 r.

⁴⁰ "Aquest censal comprà frare Arnau Guim de Segarró, e fa's en la festa de Nadal". F. 38 v.

⁴¹ "Aquest és lo censal qu'es pague en la festa de Nadal" (f. 26 v); "Aquest sensal deitús scrit pren lo priorat de Sent Pere en la vila de Vilagrasa". F. 18 v.

*Pere que pren en la vila e el terme de Cervera, segons que davall se segueix,*⁴² o amb el *Delme dels molins que Sent Pere pren.*⁴³ Però, en qualsevol cas, quan es tracta de censals sobre determinat lloc, sovint hi plana una certa idea d'unitat que ens permetria, fins i tot, un penúltim espai d'anàlisi del document: l'estudi del paisatge agrari. Fixem-nos en els Cortals, conegut antic enclau ibèric,⁴⁴ situat en l'espai que delimiten el torrent Salat i el riu Ondara, al qual s'accediria, des de la vila, a través del *carreró dels Quartals*, i que estaria, en aquella segona meitat del segle XIV, plantat de vinya,⁴⁵ part de la qual en situació de regadiu, com sembla indicar-ho l'expressió que al·ludeix a una *cabzada* de vinya que es troba en aquest lloc.

Ens hem reservat pel final un darrer espai d'anàlisi que encara, pel cas de Cervera, resta per abordar en profunditat. El capbreu que ens ocupa hi aporta moltes dades. Pensem que seria interessant i desitjable poder disposar d'un estudi urbanístic i toponímic que ens permetés conèixer amb solució de globalitat la trama urbana de la Cervera medieval, així com el seu terme. Hi han hagut aportacions interessants, en aquest sentit, pel que fa a segles posteriors (J. M. Llobet Portella, per a segle XVII⁴⁶), fonamentades en un llibre de Manifest de 1654, però sens dubte, seria molt ben rebuda una aportació en la direcció indicada que posés en solfa tot l'arsenal de dades que han proporcionat fins avui els estudis publicats, conjuntament amb les dades que encara amaga l'inabastable Arxiu Comarcal de la Segarra. Per si de cas, heus ací, per acabar, les dades que, al respecte, ens proporciona aquest interessantíssim capbreu, que estenem a la resta d'indrets de la Segarra actual.

⁴² F. 48 r.

⁴³ F. 55 v. Els molins sobre els quals Sant Pere hi prenia delme eren: el molí anomenat lo Condal (molí de Matheuó dez Vall), el molí "iusà" de Vergós (de Bernardó dez Vall), un altre molí també a Vergós (el de Jaume Cardona), el molí del Pes (de Ferrer Viuet i Ponç maeller) i el molí d'Arnau de Riudovelles.

⁴⁴ Àngel LAFUENTE, i Joan B. LÓPEZ, *Els Cortals (Cervera): Aproximació a l'estudi de dues sitges ibèriques*, "Miscel·lània Cerverina", volum V, pp. 7-36. Centre Comarcal de Cultura, Cervera, 1987.

⁴⁵ A partir del f. 40 v, trobem la referència a "Aquest sensal deius scrit (que) se pague en la festa de Sancta Maria d'agost e és ab senyoria e fadiga". Es tracta d'un censal que grava un seguit nombrosíssim de vinyes que es troben "als Quartals"; també fa referència a les peces de terra que paguen cens i es troben "al Bosch", una partida molt propera a Granyena.

⁴⁶ Josep M. LLOBET PORTELLA, *Els noms de les partides del terme de Cervera a mitjan segle XVII*. Dins "Miscel·lània d'homenatge a Enric Moreu-Rey", volum II, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1989, pp. 337-355. Del mateix autor, a la revista Urtx, núm. 6, es va publicar l'estudi sobre *Els noms de les partides dels termes de Vilagrassa i la Quadra, i algunes del Mor i de Tàrrega, segons dos capbreus del segle XVIII*. Tàrrega, 1994, pp. 115-123.

Guissona

Terme de Vilamur (el Colell)

Terme de Flavià (les Tayllades).

Vila de Payllerols: *les Planes (Sent Antolí), terme de Seynen (a la Paladella), mas de Zolzina (prop Payllerols).*

Briançó: *terme de Seynó, terme de Rochavert, terme de Muntleó (cap de les Peces).*

Vila i terme de Munt Palau: *Conomina, camí que va a Uluga, les Parades, lo camí que va a Frexenet, lo camí que va a Staràs, lo camí que puye el castell de Muntpalau, Puig d'en Gomar, camí que va a la Rabaza, coma Vromira, els Canemars.*

Guardia Lada: *domenge de Bon Pas, los Serve(r)s.*

Granyena: *pla d'Escanat, coma Ferrana, les Parades, l'Obach, pla del Bosch (torrent del Cuch/Tuch), el Palau (pla d'en Ramis, els Casals, Rodamilans), l'Hobach denari, pla de Muntornès.*

Coniyll: *terme de Lengua Exuta.*

Vila i terme de Cervera:⁴⁷

Barris: *del Spital.*

Camins: *de Verdú, camí o via de Granyena, camí que va a Terroya, camí qui va a Barchinona (e partex dels Pous), camí que va a Verdú, camí que va a Tàrrega, camí qui va a Muntpahó,⁴⁸ via del Puig de les Bataylles.⁴⁹*

⁴⁷ Amb l'amable col·laboració del Sr. Armand FORCAT hem intentat recuperar de la memòria oral aquells topònims que encara es conserven entre els cerverins del segle XXI. Com és fàcil de suposar no sempre ha estat possible, tot i que, com veurem en notes posteriors, hi ha senyals o traces que encara perduren i que convé no deixar passar per alt. Alguns dels aclariments de les notes següents les hi devem. D'altres precisions les devem a l'aportació de Maite PUIG I TARRÉ, *Toponímia menor del terme de Cervera dels inicis a l'actualitat*, treball de recerca de doctorat per a l'obtenció del DEA, Universitat de Lleida, Departament de Filologia Catalana i Comunicació, 2008, inèdit.

Finalment, agraïm també les observacions fetes al respecte pel professor Albert TURULL RUBINAT, fruit de la seva dilatada recerca en la toponímia de la Segarra i de les terres de Lleida.

⁴⁸ Tots aquests camins encara es poden reconèixer avui. El de *Muntpahó* cal situar-lo sobre l'indret dels *Condals*.

⁴⁹ Maite PUIG, *Toponímia menor del terme de Cervera*, *op. cit.*, troba aquest topònim en, almenys, cinc ocasions, entre els anys 1355 i 1547. Segons A. DURAN, *Llibre de Cervera, op. cit.*, pp. 417-418, esmenta també aquest topònim, que correspondria a l'actual turó de Sant Ermengol, al sud de Cervera.

Carrers, costes i plans: *carrer de Vilanova, carrer de Sent Francesch (o dels alberchs de Sent Francesch), carrer de Sancta Maria del Miracle, carrer d'Agremunt,*⁵⁰ *carrer dels Capelans,*⁵¹ *carrer de Barchinona, Vilabalba, costa de Sent Pere, costa de Fiterol, pla del Castell.*

Carrerons: *dels Quartals.*

Comes: *coma Cervera,*⁵² *coma Ratera,*⁵³ *de Retous.*⁵⁴

Esglésies: *Sent Donat,*⁵⁵ *Sent Salvador.*⁵⁶

Fonts: *de l'Olrius,*⁵⁷ *dez Prat.*⁵⁸

Forns: *for Nou.*

Fossars: *dels juheus.*

Hospitals: *d'en Calp.*

Masos: *d'en Font, d'en Hostafrancs, de Lengua exuta* (prop o dins el terme de Conill), *d'en Stheva.*

⁵⁰ El que devia partir del portal del mateix nom, dins el quarter de Capcorral.

⁵¹ Deu tractar-se del que va des de l'església de Santa Maria fins al convent de Sant Domènec.

⁵² Aquesta partida encara conserva el seu nom en el Manifest de 1654 estudiat per LLOBET, a *Els noms de les partides...*, op. cit., p. 339.

⁵³ Aquest indret perdura encara en el Manifest de 1654, tot i que avui sembla que ningú en sap donar fe.

⁵⁴ Apareix també en el Manifest del 1654. LLOBET (*op. cit.*) s'hi refereix com a nom d'una partida d'origen desconegut. Tanmateix està perfectament identificada: es tracta de la partida colindant a la de Matarnera (pel Nord) i amb la del Bosc (pel Sud) i, en una petita part, amb la de les Rapaldes (pel Sudest), tal com va posar de manifest Agustí CASTELLÀ, a la seva obra *Històries de Cervera, I. Bodes de plata d'Els Ametllers i altres històries*, Col. Biblioteca de Cervera i la Segarra, Sèria Nova, núm. 10, Ed. Virgili & Pagès, S.A., Cervera, 1989, p. 42. Avui, per entendre'ns, podem dir que correspon a la zona que hi ha entre el Mas Duran i la punta del Biel (sobre Magdalena), en direcció a Granyena.

⁵⁵ El 1654, en el Manifest d'aquest any, ja esmentat (LLOBET), apareix una coma de Sant Donat, sense que ja llavors es conegués cap capella o edificació que hi tingués a veure. També dona aquest topònim com a nom de partida; op cit., p. 348.

⁵⁶ Segons LLOBET (Manifest de 1654), *op. cit.*, Sant Salvador designava una partida que, possiblement, prengué el nom del titular de l'església de Vergós; op. cit. p. 349.

⁵⁷ Aquest topònim es podria correspondre amb *Olzius*, forma que Maite PUIG documenta tres cops entre 1352 i 1447, a més d'un cop *Alzjus*, el 1483. I més endavant ja, Olius, *op.cit.*, *Toponímia menor del terme de Cervera.*

⁵⁸ Aquesta font, el 1654 donava encara nom a una partida.

Molins: *de la Grau*,⁵⁹ *d'en Bianya*, *d'en Carbonell*,⁶⁰ *Migà* (Mitjà; dels tres molins que es té per Sant Pere), *del Pes*.

Passos de riu: *gual d'en Bianya*.

Places: *Veylla*⁶¹

Ponts: *de Macina*,⁶² *de Sent Pere*.

Portals: *d'Oluya*,⁶³ *Migà* (Mitjà), *porta del Pou*.

Puigs/colls: *puig de les Bataylles*, *puig d'en Mecina*, *coll del Perer* (o *d'en Perer*).

Quarters: *Muntseré*.

Reguers *rayguer d'en Mecina*.

Termes: *Lavanera*,⁶⁴ *l'Abeurador*,⁶⁵ *el cap de l'Abeurador*, *el Bosch*,⁶⁶ *Matacarnera*.⁶⁷

⁵⁹ Amb aquesta denominació hom es refereix avui al molí de Sant Pere el Gros, el mateix que conformava aquest conjunt monàstic que ens ocupa.

⁶⁰ Amb totes les precaucions que es vulgui, deixem constància de la possible relació, segons una hipotètica memòria oral, d'aquest molí amb el molí de vent situat al tossal de Montseré.

⁶¹ Més hipòtesis: podria tractar-se de la plaça de Sant Domènec.

⁶² En aquesta relació d'indrets veurem que, a més del *pont de Macina*, es parla també d'un *puig d'en Mecina* i d'un *rayguer d'en Mecina*. És força probable que aquest pont fos el que hi ha situat a la primera corba del camí que, sortint de Sant Francesc, va cap al Fillol (al cabreu, *Fiyllol*). El reguer o *rayguer* seria el que, sortint precisament de la bassa del molí de Fillol, regava i encara rega (tot i que ara entubat) l'horta del marge esquerre de l'Ondara. Finalment, el puig d'en Mecina podria coincidir amb el que avui es coneix com a puig de Sant Ermengol (també identificat com a *puig de les Bataylles*). De manera que pont, reguer i puig podrien haver constituït elements rellevants de les possessions d'aquest notable cerverí, Arnau de Mecina.

⁶³ Situat a la zona de les Verges.

⁶⁴ Aquest topònim apareix al segle XVII (Manifest de 1654), com a Na Banera, la Vanera i la Venera, formes que LLOBET relaciona amb un llinatge o la forma femenina d'un nom d'ofici: *baner* o guardià de la propietat rústica; *op. cit.*, p. 345. Albert TURULL opina, més aviat, que procedeix de l'ètim *lavandaria*, de *lavare* (llavar, rentar), la qual cosa coincideix amb la forma *Lavanera*, que apareix així en el capbreu, com a més correcta.

⁶⁵ L'abeurador, a tocar dels safaretjos, s'alimentava de l'aigua de la bassa del molí de Fillol (també conegut per la Peixera); aquest mateix nom el trobem per al portal de l'Abeurador.

⁶⁶ Partida del terme de Cervera a tocar de Granyena.

⁶⁷ Matacarnera es correspondria amb l'espai ocupat avui pel polígon industrial de Cervera. Amb més precisió, A. CASTELLÀ, *op. cit.*, p. 15, situa aquesta partida: "Entre d'altres, una de les partides que tocava fins on abans era la muralla, hi tenim la [partida] de Matacarnera. Tot el que avui dia és Polígon Industrial

Torrents: *torrent*⁶⁸ (genèric), *torrent Salat*, *torrent de Capell*.

Altres: *la Pexera*,⁶⁹ *els Quartals*⁷⁰ (*de Sent Pere*), *els Vilars*, *lo clos d'en Portella*,⁷¹ *lo clos d'en Bernat Gili*, *lo clos d'en Castell*, *les Múrries*, *els Calziners* (on hi ha obradors i cases), *Magdalena*, *Fiyllol*,⁷² *Gorchs*.⁷³

fins a la Carretera Nacional II i travessant-la i tot fins a la carena, a l'envista de la clotada de Santa Magdalena, on hi ha la partió amb Retous, amb la partida de Retous, tot és partida de Matarcarnera”.

⁶⁸ Pels ceriverins, el torrent sempre ha estat el riu Ondara, mentre que el torrent Salat n'és un afluent.

⁶⁹ Com ja s'ha dit, aquest topònim correspondria a l'embassament de Fillol.

⁷⁰ Vegeu nota 44. A més, segueix perdurant el topònim en el Manifest de 1654. Vegeu LLOBET, *op. cit.*, p. 346. Aquest indret és referenciat per l'A. CASTELLÀ, *op. cit.*, tot situant-lo entre la carretera de Granyena i la de Granyanella, p. 40. Podem dir que els Cortals comencen a la carretera de Granyanella un cop travessat el pont sobre l'Ondara i el trencant cap a Granyena, fins allà on comença la partida del Molinet. Precisament als Cortals hi ha la font dels Orovins.

⁷¹ Portella dona el nom a la vessant del turó de les Forques.

⁷² Fillol, entès com a braç d'un riu, és l'indret del qual ja hem parlat, on encara hi ha el molí, camí endavant partint de Sant Francesc, a partir de l'abeurador i safaretjos.

⁷³ En singular, Gorc és avui l'espai colindant amb Matarcarnera (actual polígon industrial). Al capbreu hi apareix en plural, *Gorchs*, tal com també apareixia encara en el Manifest de 1654. En l'estudi esmentat d'en LLOBET, aquest autor es refereix al *Gorch de Matarcarnera* i al *Gorch de Tàrrega*, i també, en plural, als *Gorchs*, tot deduint que el plural englobaria els altres dos. És a dir, el topònim *Gorchs* perviu, encara, al segle XVII.

APÈNDIX

1341-1368.

Capbreu del priorat de Sant Pere de Ripoll de Cervera de totes les rendes i drets que el monestir de Sant Pere damunt dit rep i ha acostumades a rebre en los llocs davall escrits, lo qual ha fet fer en Berenguer de Cabestany per nom de l'honrat frare Guillelme de Bach, prior del dit monestir. Els llocs on el monestir tenia drets, entre d'altres, eren: el Vallès, el Penedès, Guissona, Oluja, Pallerols, Briançó, Montpalau, Cubells, Camarasa, Merita, Nalech, Guimerà, Vilagrasa, Anglesola, Guardialada, Granyena, Conill, Cervera i Vergós.

ACSG, Fons Dalmases, caixa nº 5. Llibre de 56 folis, incomplet.

1r/

En nom de Déu e de Madona Sancta Maria e de monsenyor Sent Pere. Açò és capbreu del priorat de Sent Pere de Ripoll de Cervera, de totes les rendes e drets que lo monestir de Sent Pere damunt dit reeb e ha acostumades de reebre en los lochs davall scrits lo qual ha feyt fer en Berenguer de Cabestany per nom del honrat frare Guim dez Bauch, prior del dit monestir.

Vallès

Primerament, ha lo priorat de Sent Pere un hom en Vallès, el terme de Castellar, lo qual hom té un mas qui és franch alou del dit priorat, lo qual mas és apellat lo mas del Pradell. E fa per cascun any en la festa de Nadal, de cens, al dit priorat, lo qual deu portar ab ses pròpies messions, sàul en terra, al dit priorat, que són a mesura de Sabadell, quatre quaters d'oli, que fan los dits quatre quaters: *L lliures d'oli*.

1v/

Encara fa, lo dit mas, delme de blat e de verema e de les oliveres que són en les terres del dit mas. E afronte lo dit mas, a sol ixent ab lo mas de [Tonyàs] e de Roviradetz e a sol ponent ab lo mas de Palomet e a exerç ab lo dit mas matex. E si per aventura les terres del dit mas se venien, deuen dar terz al priorat de Sent Pere e lo prior deu fer la ferma.

Penaders

Primerament, pren lo priorat el terme de Sobirats e el terme de Zavit e a Santa Maria del Pla, ço ques seguex:

Primerament, en lo mas qui fo d'en Berenguer saig e de sa muyller na Romia, lo qual mas té ara en Pere Rovira e n' Armessen, muyller sua, e és alou franch e quiti del priorat per cascun any en la festa de Nadal de cens⁷⁴ per l'alberch e per les cases en

⁷⁴ Com veurem, la majoria de vegades s'escriu *sens per cens*.

que estan,⁷⁵ les quals [d]onen a Santa Maria del Pla: *un parell de gallines*.

2r/

Encara, ell mateix, un ferreginal quis té ab l'alberch seu, lo qual done quart e braçatge a Sent Pere.

Encara té altra sort de terra, prop d'aquí mateix, que afronte el camí que va a Vilafranca, e el camí qui va a Puigdalber, de la qual fa a Sent Pere quart e braçatge.

Encara té altra sort que afronte el camí qui va a Pedrers e de l'altre cap en la honor de l'alberch d'en Pareyllades, de la qual done quart e braçatge a Sent Pere.

Encara té altre terz d'alou qui afronte en l'aigua que mou del Pla que va a Sobirats e te'l⁷⁶ a Puix de les Berguedanes e afronte en l'alberch d'en A[rnau] Johan, del qual troz d'alou done quart e braçatge a Sent Pere: *quarts e braçatges*.

Encara té un ort qui afronte en l'alou de Sent Pere, del qual done quart e braçatge.

Encara té ·I· troz de vinya que afronte en la quinta de Santa Maria de Zavit de la qual done quart e braçatge a Sent Pere.

Encara té altra sort que afronte de dues parts en los alous del ferrer, en lo camí qui va a Pedrers, de la qual done quart e braçatge a Sent Pere.

2v/

Encara l'alberch d'en Pareyllades, dues sorts de terra per lo monestir de Sent Pere e afronte la una al camí que va a Puixdalber d'una part e d'altra part afronte en aquelles qui tenen per Sent Pere. Encara afronte l'altra sort el camí qui va a Vilafranca e d'altra part en los alous del ferrer de les quals terres dessus dites donen quarts e braçatges: *quarts e braçatges*.

Encara, l'alberch d'en Granyones fa per cascun any al dit monestir, en la festa de Nadal, per unes cases que té per Sent Pere, les quals són en la vila de Santa Maria del Pla. E afronten les dites cases de la una part en l'alberch d'en Pere Rovira e en la carrera publica : *un parell de gallines*.

Encara té ell mateix, una sort de terra que afronte el camí que va a Vilafranca e el camí que va a Puigdalber, de la qual done sens segons ques seguex.⁷⁷

Encara té altra sort de terra que afronte en l'alberch d'en Pareyllades e en l'alberch d'en Pere Rovira, per les quals sorts fa cascun any en la festa de Sent Pere e Sent Feliu, bo e bell a mesura del castell de Zavit: *III quarteres d'ordi*.

⁷⁵ S'hi llegeix *stan*.

⁷⁶ Llegeixi's *el té*.

⁷⁷ No s'hi anota res.

3r/

Encara l'alberch de Vallmosera, fa per cascun any en la festa de Nadal, de sens per les cases que té per Sant Pere, que són a Santa Maria del Pla, les quals afronten el camí publich e d'altra part en l'alberch d'en Pere Rovira: *·I· gallina*.

Encara pren un hom sobre lo dit alberch una gallina e si's ven la dita gallina ha hi fadiga lo dit prior.

Encara, l'alberch d'en Guim Febrer del mas de Çes Cases e lo clergue de za Guillella, fan, per cascun any, de sens, a Nadal, per les cases que té'n al Pla, per lo priorat, una gallina: *una gallina*.

Encara fa lo dit Guim Febrer, per ·I· troz de terra que té per Sent Pere el terme del castell de Zavit, lo qual fo d'en Vidal Artigues, la qual terra és el loch apellat a Pedrers, e afronte al torrent de Pedrers e el Puix de les Berguedanes, de cens per cascun any, en la festa de Nadal: *un parell de gallines*.

3v/

Encara, l'alberch d'en Campí, del mas Caramella, fa per un ort que té per Sent Pere, en la festa de Nadal, de sens per cascun any, lo qual ort afronte ab los orts de l'alberch d'en Pareyllades e ab en Lorenz Campí: *·I· parell de gallines*.

Encara té ell matex terres moltes el loch apellat a Pedrers e afronten el terme de Sobirats e el torrent de Pedrers, les quals terres donen dret a Sent Pere, axí com en les sues cartes se conté e done setena: *setena*.

Encara l'alberch d'en Respany del terme de Sobirats, té per Sent Pere dues quartades de vinya per les quals fa per cascun an a Nadal de sens: *III sous*.

Encara, d'altra honor que té per Sent Pere done axi com en les sues cartes se conté, done setena e afronte el torrent que mou del spital: *setena*.

4r/

Encara n'Arnau Campí, qui [e]stà en la vila dez Pla, té dos orts per Sent Pere, dels quals fa per cascun an a Nadal, de sens: *II diners*.

Encara té en Bernat Campí, del castell de Sobirats, un troz de terra per Sent Pere, el terme de Sobirats, e fo d'en Bosch del spital e afronte en l'alberch d'en Raspany e done dret a Sent Pere axí com en les sues cartes se conté, zo és la setena: *setena*.

Encara, en Berenguer de Porquers, té ·I· mas per Sent Pere, lo qual mas és apellat lo mas de Cisteller, el terme de Sent Martí, lo qual mas és franch e quiti del priorat e fa per cascun any en la festa de Nadal, de cens, a mesura de Vilafrancha: *una quartera d'oli*.

4v/

Lo mas de Puigferrer del terme de Foix, fa a mesura de ça Granada, en la festa de Nadal, per cascun any, per un camp que té per Sent Pere, lo qual camp afronte en les

honors qui's tenen per en Fonoyllar de Fumet e de l'altra en la vinya d'en [Porgues]:
·III· quartans d'oli.

Encara en Barceló Pareyllades fa un diner de cens a Nadal, cascun an, per ·I· ort que té per Sent Pere: ·I· diner.

Totes aquestes terres e alberchs dessusdits és⁷⁸ franch alou del priorat e los homes qui [e]stan en l'alou del priorat són homes propis de Sent Pere e si venen res de ço que tenen pel priorat donen terz del preu de que és la venda.

5r/

Guissona e Flovià

Aquest censal deiús scrit pren Sent Pere a Guissona e el terme de Vilamur e el terme de Flovià, lo qual se pague entre la festa de Sent Miquel del mes de setembre e en la festa de Nadal, per cascun any.

Primerament fa en Bernat Pelixer, per la conomina qui té a Guissona, una perna, la qual fa: ·VI· sous.

Encara fa l'alberch d'en ·P· de Canet, qui (e)stà a Guissona, per una perna: ·VI· sous.

Item, fa ell matex, ordi bo e bell, a mesura del mercat de Guissona, per la era: ·I· sester d'ordi.

Item, ha una sort de terra ell matex, de la qual done quart e mig delme: ·I· quart e mig delme.

Item, fa en Berenguer Ferrer, per una perna: ·IV· sous VI diners.

Item, fa ell mateix, ordi per la era: I sester d'ordi.

Item, fa ell mateix per allò que comp[re] d'en [Bernat] Anglerill: XII diners.

5v/

Item, fa n'Arnau de Robiol, per la perna d'en Berenguer Ferrer, per la compra que féu d'en Pericó de mal pèl: ·II· sous.

Item, fa en Lor, a la perna d'en Berenguer Ferrer: ·VI· diners.

Item, fa en [Bernat] Anglerill, sartor, per la compra que féu d'en Pericó teixidor, per lo troz de la era: ·I^a· gallina.

Item, fa en Berthomeu dez Tous: ·I· diner.

6r/

Item, fa en [Bernat] Arnau, e compra-ho n'Arnau Canals: ·I· diner.

Item, fa en Ramon Domingo, paguen-se a Sent-Miquel: ·XII· diners.

Item, fa l'alberch d'en [Bernat] Rull: ·VI· diners.

⁷⁸ Per error, comença la paraula següent, *franch*, i s'hi llegeix la lletra *f* i el traç inicial de la *r*, que hem eliminat de la transcripció.

Item, fa en Francesch Borraz, de sens: *·I· diners*.

6v/

Item, fa en Romeu Domenech, per una sortanella que ha al ort de la bassola que fo d'en Ramon Tort: *una gallina*.

Item, fa l'alberch d'en Compayn, a sent Miquel: *·IIes· gallines e miga*.

Item, fa en Bernat Tort, per la honor de la bassola: *·VI· diners*.

Item, fa en Ponz dez Far: *·VI· diners*.

Item, fa en Berenguer za Font: *·IIII· diners*.

7r/

Fluvià

Primerament, fa en Ramon Carnicer, per l'ort, de sens, e pague'ls a Sent Miquel: *X sous*.

Item, fa en Iohan Domingo, per la perna d'en Verdú: *IV sous*.

Item, fa en Guim de Cerch, per la vinya dels Plans: *·XII· diners*.

Item, fa en Gilabert, per la perna d'en Verdú, la qual fahie en Guim Amigó: *·III· sous*.

Item, fa en Guiamó Arnau, per un troz que ha a la bassola: *·II· sous*.

7v/

Item, fa sa muyller d'en Matheu de Vilamur: *·II· sous VI diners*.

Item, fa en Mazot Taroz; paguen-se a Sent Miquel: *·XII· diners*.

Item, fa n'Agremunt Secanell: *·III· diners*.

Item, fa en Comte, per la vinya del Stany: *·III· diners*.

Item, fa na Peracamps: *·V· diners*.

8r/

Item, en Ramon Peramir: *·VII· diners*.

Item, fa en [Bernat] de Naem, qui està a Bell vehí e done mig quart e mig delme de la dita sort per que fa de sens: *·II· sous*.

Aquestes sorts deiús scrites donen la meytat del delme a Sent Pere e tenen-se per Sent Pere, e en tot loch on Sent Pere pren sens done mig delme e [res] per Sent P[ere] e donen terz com se venen, mas les sorts que donen mig delme no fan sens.

Primerament, done en B[ernat] d'Anglerill de la sort sobirana mig delme a Sent Pere: *delme*.

8v/

Item, en Matheu Cerveró, de Fluvià, done mig delme a Sent Pere, d'una sort de terra que ha a les Tayllades: *delme*.

Item, done en Martí de Vilalta, de Guissona, d'un troz de terra que ha al Colell, el terme de Vilamur, la meytat del delme: *delme*.

Item, done en Guim Pere, d'un troz de terra que són fexes, les quals té el terme de Vilamur, mig delme: *delme*.

Item, done en P[ere] d'Anglerill, d'unes fexes e hay alou de pa, mig delme, en les quals tires e alou pren lo sacristà de Guissona ·XX· sous censals, e si los ·XX· sous se venien hay a fermar lo prior e done terz: *terz*.

9r/

Payllerols

Aquest çensal deiús scrit pren Sent Pere en la vila de Payllerols, per cascun any, en la festa de Nadal.

Primerament fa en Sent Antolí, per un troz de terra que ha en les Planes de Payllerols: Te ho en Pere Berguedà: ·III· sous.

Item, fa en Berenguer mestre, per un troz de terra que té en les Planes, cascun any de sens. Té ho n'Anglesola: ·V· sous.

Item, fa en Berthomeu Jornet, per un troz de terra que ha en les dites Planes. Té ho lo dit en P[ere] Berguedà: *II sous*.

9v/

Item, fa en P[ere] Albert, per la sort que té d'en Guimó mas Salelles, que solie esser d'en Berenguer Lobera d'Ondara: una *galina e I^a fogaza e ·I· quartà de vinum*.

Item, en Ferrer Sanz, fa una sort que té en les Planes: *miga⁷⁹ fogaza ·I· quartà de vinum*.

Item, fa en Pere Albert, per la compra que féu d'en Guim Giner Perull, per una part de la sort que tenie en les Planes. Té ho en Pere Roig; té-ho en Socarrades; té-ho en Ramon d'Anglesola: *·I^a· quartí de vinum*.

Item, fa en Pere d'Anglesola, per la compra que féu d'en Guim Giner, Perull, de la sort de les Planes. Té ho en Ramon d'Anglesola: *miga gallina, miga fogaza, ·I· quartà de vinum*.

10 r/

Item, fa en Ferrer Albert, per un quartó de terra que ha en les Planes. Té-ho en Pere Clos; té ho lo dit Arnau Clos: *lo quart (d') ·I^a· gallina e d'una fogaza e d'un quartà de vinum*.

Item, fa en Nicolau Poma, per dues sorts que són el les Planes. Té-ho en Pere Clos; té ho lo dit A. Clos: *·I^a· gallina e ·I^a· fogaza*.

Item, fa ell mateix per dues sorts de terra; la una fo d'en Pere Trepo, l'altra fo

⁷⁹ Per mitja.

d'en F[errer] Carbonell. Té ho en Berenguer Poma: *lo terz de una gallina e de una fogaza*.

Item, fa en P[ere] Pereylló, per una sort que fo d'en Grau Ninot; té-ho en Pere Pereylló, té ho en Cardona de Payllerols: *lo quart d'una gallina e d'una fogaza*.

10 v/

Item, en Berenguer Giscafré, de la Paladella, fa per un troz de vinya e de terra que ha el terme de Seynen, lo qual ere d'en Bernat [Este]: *una gallina e una fogaza*.

Item, en Paschual Zolzina, del mas de Zolzina, prop Payllerols; té una vinya de que done la meytat del splot e afronte (d'una part) ab en Bernat Cardona e de les altres parts ab en Guillem Paschual; té-ho en Çabater, de la torra damunt Muntlehó: *la meytat*.

Item, té ell matex ·III· trozos de terra que done quart: *quart*.

Pague lo dit Çabater, per les terres demunt dites, forment; feu-se'n carta en poder del rector de Muntlehó; sap-ho n'Olzina de Cervera: ·VII· *punyeres*.

11 r /

Briançó

Pren Sent Pere a Briançó, en un troz de terra que té en Pere Turell, (en) el terme de Muntleó, de que done quart a Sent Pere, la qual terra ha (en) el loch hon hom diu en cap de les [Peces], e afronte de una part ab n'Arnau Gualter e d'altra ab en Bernat Mir, e d'altra ab en Berenguer Plana, e d'altra ab en Bernat Alarich de Muntleó: *quart*.

Tot lo sens dessús scrit e quarts e miges se tenen per lo monestir de Sent Pere. E si les terres se venien per qui fan lo servey ha a fermar lo dit prior les vendes qu'es fan e paguen luysmes al dit prior.

Item, pren Sent Pere totes les promies del terme de Seyno, axí com afronte el terme de Rochavert el terme de Muntleó; deuen dar la promia el vintè: ·XX·.

11 v/

Munt Palau

Aquest sensal davall scrit pren lo priorat de Sent Pere en la vila e en lo terme del dit loch en la festa de Santa Maria d'agost e de Nadal. E com les coses se venen hos muden de senyor donen terz al dit priorat del preu que n'hauran.

Primerament la sglésia de Sent Jacme de Muntpalau és francha e quitia de Sent Pere de Cervera. E com se sdevé que lo capellà de Sent Jacme de Muntpalau passe d'aquesta vida, lo prior de Sent Pere deu donar e done la sglésia de Sent Jacme de Muntpalau el dit capellà (que) deu fer sagrament e homenatge al dit prior per lo dret que Sent Pere pren en la dita sglésia, ço és saber: ·III· migeres de forment sensals per cascun any, en la festa de Sancta Maria d'agost, ja ssie que la quarta part hi solie pendre lo prior de totes les rendes e drets que a Sent Jacme se esguardassen axí com en la carta de la

donació de la dita església se contenie, mas fou-ne feyta composició que faze lo dit sens; ha-vi carta e sentència: *tres migeres de forment*.

Són les dites tres migeres del rector de Sent Salvador per lo cambi del molí iusà dels ·III· molins, lo qual molí iusà és vuy de Sent Pere.

12 r/

Item, fa lo dit capellà de Sent Jacme de Muntpalau, al dit prior de Sent Pere tota via que lo dit prior se vuylle bé e honradament alberga. E ha-vi sentència donada per lo degà de Cervera: *alberga*.

Item, fan en Pere de Vilalta e en Berenguer Johan, una perna del meyllor porch mascle que haen, e són ·VII· lliures e miga carniceres, e ·III· fogaces e quatre quartans e mig de vinum sobre l'alberch del dit Pere de Vilalta e del dit Berenguer Johan fas lo dit sens en la festa de Nadal. Té allò d'en Pere de Vilalta, en Pere Paschual. Item, té allò d'en Berenguer Johan en Pere Johan: *una perna, ·III· fogaces e ·III· quartans e mig de vinum*.

12 v/

Item, en Berenguer Segarra, fiyll ça enrere d'en Guillem Segarra, fa per un troz de terra que té per Sent Pere, el loch nomenat Conomina, e afronte primerament ab en Berenguer Johan e de la segona en la cequia, e en la terza ab lo camí que va a Uluga, lo quart: *quart*. Té-ho en Ramon Segarra, e fan fro [...] ·V· punyeres.

Item, fa lo dit Bernat Segarra, per altre troz de terra que té per Sent Pere, e ha nom Parades e afronte d'una part ab lo camí que va a Frexenet, d'altra part ab lo camí que va a Staràs, e de la terza part ab en Berenguer Cerveró, lo qual fa de cens per lo dit troz, una gallina e miga e una fogaza e miga e un quart e mig de vinum a Sancta Maria d'agost. Té-ho en Ridaure; ha-ho comprat: *una gallina e miga e ·I^a· fogaza e miga e ·I· quart e mig de vi*.

13 r/

Item, fa en Berenguer Johan, per dos trozos de terra que té per Sent Pere, la ·I· és apellat Conomina e afronte ab lo camí que puye el Castell de Muntpalau, de la segona part amb la cèquia, de la terza ab en Ramon Segarra; l'altre troz és apellat al Puig d'en Gomar e afronte ab en Pere Segarra de la primera part, e de la segona ab en Jacme Gomar, e de la terza ab lo camí que va a la Rabaza, los quals trozos de terra damunt dits donen en la festa de Santa Maria d'agost, de sens ·XII· punyeres de forment bo e bell: *·XII· punyeres de forment*.

Item, en Berenguer Cerveró té un troz de terra per Sent Pere, a la Conomina, e afronte de la primera part ab lo camí que va a Uluya, e de la segona ab lo camí que va a Staràs, e de la terza ab en Bernat Segarra, e done lo quart. Té-ho en Guillem Ridaure; ha ho comprat: *quart*.

13 v/

Item, en Berenguer Pol té un troz de terra per Sent Pere, a Coma Vromira, e a fronte de la primera part ab en Ramon Menza, de la segona ab en Guim Andreu, e de la terza ab en Berenguer Roure, del qual troz done lo quart. Té ho en Ramon Pol, e fa lo demunt dit quart: *quart*.

Item, en Pere Roure té un troz de terra per Sent Pere; és alou e tires, és apellat als Canemars, e a fronte de la primera part en lo camí que va a Muntleó e de la segona ab en Jacme Gomar, e de la terza ab en Guim Andreu, del qual done quart de tot splet que hi hage. Té ho en Pere Bernat de Cervera, qui ha sa fiylla per muyller; té ho en Pere Brufau: *quart*.

14 r/

Cubells, va hi hom a Sancta Maria d'agost

Primerament, Na Bertholomeua, muyller ça enrere d'en Pere de Puigvert, quatre pezes de terra per Sent Pere, les quals donen quart a Sent Pere, e la una sort de terra de les quatre és en Vall d'Arnaz, e a fronte ab en Pere de Muntzonís, e d'altra part ab en Pere Turria.

Item, té l'altra peza de terra el loch on hom diu a la vasa⁸⁰ de Padriza e a fronte ab en Ferrer de Planes, de dues parts.

Item, l'altra peza de terra té el loch apellat el Argilager, e a fronte d'una part ab la terra d'en Guim Tozolla, e ab la terra d'en Berenguer de Peramola e en la carrera publica.

Item, l'altra peza de terra és el loch apellat lo Graell, e a fronte en la terra d'en Balaguer e en la terra d'en Guillem de Muntgay e en la carrera publica : *quart*.

14 v/

Les terres dessus dites del dit loch de Cubells, és fi franch alou del priorat de Sent Pere. E com les coses se venen es cambien ha a fermar lo prior de Sent Pere, e donen del preu:⁸¹.

Fa en Pere de Busquets, qui té les dites terres, a Sancta Maria d'agost, posats al priorat a ses propies messions ·XXII· sous. E si lo prior hi ha a trameter,⁸² pren salari lo missatge tot jorn V sous.

⁸⁰ Per *bassa*.

⁸¹ No hi consta res: en blanc.

⁸² Sic.

Camarasa

Primerament, fa lo mas dez Codoz, de Camarasa, lo qual té en Jacme Codoz, de sens, en la festa de Nadal, ay⁸³ ·I· olivar assignat ab lo mas, una olla d'oli e una lliura: *·I^a· olla d'oli e I^a lliura.*

Aquest sensal damunt dit se pague en la festa de Nadal. E com les coses se venen, que té per lo prior, ha a fermar lo prior e done del preu.⁸⁴

15 r/

Merita

Aquest censal davall scrit pren lo priorat de Sent Pere en la festa de Nadal. E com les coses se venen ho s'es cambien ay a fermar lo prior e donen.⁸⁵

Primerament, fa en Pere Marzol, de Merita, per les honors que té per Sent Pere, e per un olivar, en la festa de Nadal, una mazmodina d'aur fi: *una mazmodina d'aur fi.*

Nalech

Pren lo priorat de Sent Pere en la sglésia de Nalech, en la festa de Sent Jacme, un morabatí d'aur bo e fi, e lo prior, alberga bé e honradament: *·I· morabatí e alberga.*

15 v/

Guimerà

Aquest censal deiós scrit pren lo priorat de Sent Pere en la festa de Sancta Maria d'agost el dit loch. E com les coses se venen o se cambien de senyor, ha afermar lo⁸⁶ prior, e donen terz del preu.

Primerament, fa en Ramon Viver, de sens, a mesura veylla: *·I^a· quartera de forment.* Té ho en Negre, a ·III· punyeres.

Item, fa en Nicolau de Rocha Bruna, de sens, a mesura veylla: *una quartera de forment.* Té ho en Jacme de Baleda; té ho en Ponz Fuster, a ·III· punyeres.

Item, Na Fustera fa de sens, a mesura de mercat de Cervera: *dues migeres de forment.* Té ho en Bartolí Fuster, ab son padastre, a ·V· punyeres.

16 r/

Item, fa en Guim ça Graa, a mesura vella: *·I^a· quartera de forment de sens.*

⁸³ Sic.

⁸⁴ En blanc.

⁸⁵ En blanc.

⁸⁶ Segueix, ratllat, *senyor.*

Té ho n' Arnau de Cap de vila, genre del dit Guim ça Graa, a ·III· punyeres.

Item, en Galia fa de sens a mesura vella: ·III· *punyeres de forment*.

Té ho n' Arnau de Cap de vila a II punyeres.

Item, fa en Ramon Viver, de sens, a mesura vella: ·III· *punyeres de forment*.

Té ho en Bernat Domenech a ·II· punyeres.

Item, en Ramon Domenech fa de sens, a mesura vella: ·III· *punyeres de forment*.

Té ho en Bernat Domenech a ·II· punyeres.

Item, fa na Fustera de sens, a mesura vella: ·III· *quarteres de forment*.

Té ho en Jacme de Bondia ·XI· punyeres .

16 v/

Item, fa en Ramon de Muntserrat, a mesura vella, de sens; vaga: *una migera e ·VI· punyeres e I^a punyera rasa de forment*.

Item, en Guim de Granyena fa de sens a mesura vella: ·I^a migera ·VI· punyeres e *una punyera rasa de forment*.

Té ho en Pere Fuster a XI punyeres.

Item, na Comabella fa de cens a mesura vella: ·I^a migera ·VI· punyeres e *una punyera rasa de forment*.

Té ho en Berenguer Reig. Té ho en Muntserrat a XI punyeres.

Item, en Pere Venrell fa de cens a mesura veylla: ·I^a migera e ·III· *punyeres de forment*.

Té ho ell matex a ·X· punyeres.

17 r/

Item, Na Muntorresa fa de sens, a mesura veylla: ·I^a migera e ·III· *punyeres de forment*. Té ho en Bonanat Oller, és de la casa.

Item, en Muyllerat fa de sens a mesura veylla, és de la casa: ·I^a migera e ·II· *punyeres de forment*.

Item, en Bertranet, fa de cens, a mesura veylla, vaga, és de la casa: ·I^a migera ·II· *punyeres de forment*.

Item, en Giner Bertran, fa de cens, a mesura veylla: ·II· *punyeres de forment*. És de la casa: *una migera*.

Item, en Guiamó Ferrer, fa de cens a mesura de Cervera: *una migera ·III· punyeres de forment*.

Són dues sorts, vaga la ·I^a , l'altra té en Bernat Corbella qui [e]n fa ·X· punyeres; té ho en Calve a ·XIII· punyeres.

17 v/

Item, fa en Pere de Boleda, de sens, a mesura de Cervera: *una migera ·III· punyeres de forment*. Té ho en Pere za [Grau] a XIII· punyeres.

Item, en Ponz Tous e en Berthomeu Muyllerat, fan de cens a mesura vella: *·III· quarteres e una punyera de forment.*

Té'n la meytat en Bertho de Pontons; fan *·X·* punyeres e miga de forment a mesura veylla.

Té'n l'altra meytat en Pere [Tiyar], fan *·X·* punyeres e miga a la dita mesura. És de la casa.

Item, n'Arnau Miquel fa de cens a mesura de Cervera: *·IIes· migeres ·III· punyeres de forment.*

(Ho té) En Pere Minguell, nebot del dit Arnau Minguell. És de la casa.

Item, en Belltayll fa a mesura veylla, de sens: *·I^a· migera ·V· punyeres de forment.*

Té ho en Bernat Domenech, a *·X·* punyeres.

18 r/

Item, na Çabatera, a mesura veylla, fa de sens: *·III· punyeres de forment.*

Vaga; és de la casa.

Item, n'Arnau Aguiló, fa de sens: *III sous ·III· (diners)*

Té ho en Bertholí Fuster.

Item, Na Fustera fa de cens: *III sous III (diners)*

Té ho en Bertholí Fuster.

Item, en Berenguer Terroya, fa de cens: *·III· sous III (diners)*

Té ho en Pere de Copons, zabater.

Item, en Ramon Aguiló fa de sens: *·I^a· gallina e una fogaza e mig quarter de vinum*

Té ho Antoni Aguiló.

Item, en Bernat Venrell: *·I^a· gallina e una fogaza e mig quarter de vinum*

Té ho Arnau Venrell.

18 v/

Totes aquestes sorts dessus scrites afronten les unes ab les altres, que solie(n) esser domenge de Sent Pere, qui és el terme de Guimerà, és lo forment a mesura veylla: *·XXV· migeres que són a mesura del mercat de Cervera: ·XVIII· migeres. Ara són ·XII· migeres a mesura de Cervera.*

Vilagrassa e Anglesola

Aquest sensal deiús scrit pren lo priorat de Sent Pere en la vila de Vilagrassa, lo qual sensal se pague en la festa de Nadal. E com les propietats se venen ha afermar lo prior de Sent Pere e done luysme.

Primerament fa N'Andreu de Martí, Bernat de Vilagrassa, per un troz d'alou e de

19 r/

vinya que té en Vall Mayor, lo qual affronte ab en Baltaràs d'una part, e d'altra ab en Simón de Luza. E per *·I·* altre troz d'alou e de vinya qui (e)s té ab lo camí d'Anglesola e

ab lo camí de Leyda e ab en Jacme Çabater. E per altre troç que afronte ab en Comalats e ab la cèquia que va al molí d'Angleola, fa de sens per cascun any : ·VIII· sous.

Té ho en Peret Arrufat per sa muyller, de qui és.

Item, té en Johan Mercader, de Vilagrassa, ·I· troz de terra lo qual solie esser d'en Pericó Aranyó, lo qual affronte d'una part ab en Maymò de Flovià, e d'altra part ab en Rateró e ab sa muyller d'en Bernat Vidal, del qual troz done la meytat del splot vulles qual pren(i)e en garba, lo senyor prior, ho en la era. E lo prior deu metre la meytat

19 v/

de la laor com se semble. E lo dit Johan Mercader deu requerir lo senyor prior o son procurador que hi mete la meytat de la lahor, que sentència ni dóna en Ramon de Cardona [savi] la qual he feyta en forma pública. E si nou⁸⁷ requer[eix] e semble lo dit troz, aytambé pren lo dit prior la dita meytat axí com pus largament és contengut en la carta: *la meytat*.

Té ho vuy en Guiamó Claret, d'Anglesola, e en Berenguer Zabater.

Açò tenen los marmessors de na Maria, muyller del dit Guiamó Claret.

Té ho en Fuster de Cervera, a lo qui era de Na Clareta e donen la setena part.

Té ho sa filla d'en Berenguer Zabater, muyller d'en Figuerós e donen axí com damunt (és escrit).

Angle(s)ola

20 r/

Primerament, té en Guiamó de Berga, apellat Verano, la terza part dels domenges de Sent Pere, la qual se té ab en Johan Mercader damunt dit e done la meytat del splot en aquella manera que lo dit Johan Mercader ho té e ab aquelles cartes matexes. Car tot solie esser una cosa: *la meytat*.

Té ho na Dolza, muyller d'en Baget çacentras.⁸⁸

Té ho sa filla d'en Berenguer de Berga, muyller d'en Bernat de Puigcerdà.

Item, fa en Berenguer Bertran, carnicer, per les cases que té per Sent Pere, les quals eren d'en Bort de Miralcamp, de sens: ·III· sous e una gallina.

Té ho en Guiamó Bertran.

⁸⁷ nou per no ho.

⁸⁸ Çaenrere (és a dir: abans, muller d'en Baget).

20 v/

Item, fa en Ramon Scrivà, cavaller salvatge,⁸⁹ per l'alberch que fo de Na Scrivana, de sens: *·II· sous*.

Teni el ara en Sartre, prevere, e és d'en G[uillem]ó Busquet.

Té ho Guiamó de Puigcerdà.

Item, fa en Bernat Selva, per rahó d'aquell alberch matex de na Scrivana, de sens: *·XVIII· diners*.

Teni el ara en Sartre, prevere, e és d'en G[uillem]ó Busquet

Té ho en G[uillem]ó de Puigcerdà.

Item, fa en Fonoylleres, per unes cases que té per Sent Pere, de sens: *·II· sous*.

Té ho en Miquel Martí.

Té ho en Ramon Palau.

21 r/

Item, fa en Martí d'Almenara, per unes cases que comprà d'en Bernat Ramon, de sens: *·III· sous menys ·II· diners*.

Té ho lo dit Ramon Palau

Item, fa en Berenguer Ferrer, hereu de na Anglesa d'en Giner, per unes cases que té per Sent Pere, de sens: *·XVIII· diners*.

Té ho vuy n'Antoni Cervera, té ho sa muyller.

Té ho en Pere Cervera, ferrer.

Item, fa na Anglesa d'en Giner, per la compra que féu de na Mascarosa d'en Mullenell: *·VI· diners*.

Té ho en Sartre, prevere. Té ho en Garcia Lopis.

Item, fa ella matexa, per la compra que féu d'en Berenguer Bertran, de sens: *una gallina*.

Tenie-ho en Sartre, prevere.

Té-ho en Bernat Bosch.

Item, fa na Sartre, per unes cases que té per

21 v/

Sent Pere, de sens: *II sous VI diners*

Tenie ho en Sartre, prevere. Té ho ell matex.

Té ho en Bernat Bosch.

Item, fa Na Gardena, per les cases que eren d'en Pugolet, que té per sent Pere de sens: *·II· sous*.

Té ho en Berenguer Cardona.

⁸⁹ *Lluitador, home que en l'edat mitjana es dedicava a fer exhibicions de força i d'agilitat, segons el Diccionari català-valencià-balear, d'ALCOVER MOLL.*

Item, fa en Miquel de Queraz per unes cases que té per Sent Pere, de sens: *·II· sous*.

Té ho vuy Bernat Pedrol.

Té ho en Bonanat de Ladrals.

Tots aquests alberchs dessus dits afronten los uns ab los altres. E fan dret e senyoria e fadiga, com se venen, a Sent Pere. E paguen lo sens dessus dit en la festa de Nadal.

22 r/

Aquest és lo dret que Sent Pere pren el terme de la Guàrdia Lada, la qual és del spital,⁹⁰ e devien esser les fermes e los terzs del preu que havien de les coses aquelles queu tenien per Sent Pere, com les venien, del prior. E han corregut molt de temps pleyt ab l'espital, qui contraste e fa encara. E ha vi pres e te'l en Berengueró Ça Guàrdia, notari.

Primerament té en Bernat Goda en lo domenge de Bon Pas, de Sent Pere, un troz d'alou e de vinya, lo qual alou e vinya fa vuytana a Sent Pere, de tot zo que Déus hi done. E afronte lo dit alou e vinya d'una part ab lo camí de Bon Pas. E d'altra part ab en Ramon Za Guàrdia: *vuytana*.

Té ho n' Antoni Ferrer, per sa muyller.

22 v/

Item, té en Ramon Za Guàrdia una vinya en aquell domenge matex, la qual fa vuytana a Sent Pere, de tot çò que Déus hi done. E afronte ab lo dit Bernat Goda, e d'altra part ab en Pere [Vim]. E d'altra part ab en Ramon Barberà, mayor de dies. E ab lo camí dessus dit, que va a Bon Pas: *vuytana*.

Té ho en Pere Carbonell.

Item, té en Ramon Barberà, mayor de dies, un troz de terra e de vinyes, que té en lo domenge dessus dit. Fa vuytana de tot ço que Déus hi done a Sent Pere. E afronte ab lo dit Ramon za Guàrdia e ab en Pere Goda e ab en Pere d'Oliana e ab lo camí dessus dit de Bon Pas: *vuytana*.

Té ho en Berenguer Barberà, fiyll seu.

23 r/

Item, té en Pere d'Oliana, maestre, per un troz de terra e de vinya en lo dit loch, lo qual fa vuytana a Sent Pere, de tot ço que Déu hi done. E affronte ab lo dit Ramon de Barberà, e ab en Pere Goda, e ab en Berenguer Martí e en lo camí dessus dit: *vuytana*.

Té ho en Jacme Martí, és erm.

Item, en Guim Porta, mayor de dies, ·I· domenge que és de Sent Pere, el loch apellat los Serve(r)s, lo qual domenge fa vuytana a Sent Pere, de tot zo que Déus hi done.

⁹⁰ Cal recordar que els hospitalers hi establiren la comanda de la Guàrdia Lada.

E afronte an en Bernat Goda, de dues parts e ab l'obach de l'esglea e ab en Ramon Morell: *vuytana*.

Té ho en Bernat Goda.

23 v/

Item, té en Bernat Goda un troz de terra als Servers. E afronte ab en Porta e ab en Sala, e done vuytana a Sent Pere, de tot ço que Déus hi done: *vuytana*.

Té ho n' Antoni Ferrer.

Totes estes terres donen vuytana a Sent Pere, de tot zo que Déus hi done, e non deuen res levar, sens lo [batlle], de Sent Pere, e lo forment deuen batre tota via a son depart.

Sensal de Granyena

Primerament, Pere de Cleriana fa pel troz de Coma Ferrana que afronte ab Andreu Gozalbo: *malla*.

Item, pel troz del Pla d'Escanat que afronte ab en Vall fagona: *pugesas*.

Item, Andreu Gozalbo per Coma Ferrana: *malla*.

24 r/

Item, Bernat de Bages, per Coma Ferrana, per les Parades e per l'Obach: *II diners*.

Item, n' Andreu Moreyll, pel troz que fo de Na Ferrerona: *II diners*.

Item, en Lorenz d'Ivorra, allí matex ha un troz que afronte ab Andreu Moreyll: *·I· diner*.

Item, per lo troz del Palau que afronte ab en Pere Martí: *·I· diner*.

Item, en Pere Blanch, a Coma Ferrana ha *·I·* troz e afronte ab en Lorenz d'Ivorra: *·II· diners*.

Al Pla del bosc

Ramon d'en Ros, per *·I·* troz que afronte ab en Bertolí de Bages: *·I· diner*.

Item, en Johan d'Ivorra, per *·I·* troz que afronte ab en Ramon Ros: *·I· diner*.

Item, pel troz que afronte ab en Ramon Moreyll: *·I· diner*.

Item, en Bernat d'Ivorra per *·I·* troz que afronte ab en Pere Scuder: *malla*.

Item, en Pere Scuder pel troz que afronte ab Arnau Costa: *malla*.

Item, per l'altre Pla que afronte ab en Millaz e pel torrent del [Cuch]: *malla*.

24 v/

Item, en Pere Stheve, per un troz que afronte ab en Johan d'Ivorra: *pugesas*.

Item, en Miquel Doyllastrosa per un troz que afronte ab en Millaz: *·II· diners*.

Item, en Berenguer Gostantí, al Pla del bosch, per un tros afronte ab en Pere Sender: *malla*.

Item, en Ramon Morell del Pla del bosch, fa : *·I· diner*.

Item, en Ponz Millaz, per ·I· troz: ·I· diner.

Item, en Johan de Bages, per ·I· troz afronte ab en Maymó Morell: *I diner*.

Item, pel troz del torrent del [Cuch]: *mallà*.

Item, en Guim Baster, per un troz que afronte ab en Maymó Morell: ·I· diner.

Item, en Maymó Morell, per ·I· troz que afronte ab ell matex e ab Miquel Duyllas-trosa: *II diners*.

Al Palau:

Item, en Pere Martí, per un troz que afronte ab en Lorenz d'Ivorra: ·I· diner.

Item, en Pere de Claret, pel Pla d'en Ramis que afronte ab en Berenguer Brich: *mallà*.

25 r/

Item, pel troz del Palau que afronte ab en Jacme Ff[errer]: ·I· diner.

Item, per les sorts del Pla d'Escanat: *mallà*.

Item, en Jacme Ff[errer] al Palau, per un troz que afronte ab en Pere de Claret: *mallà*.

Item, en Bertholí Rafart, al Palau, ·I· troz afronte ab en Jacme Ferrer: *mallà*.

Item, per les sorts del Pla d'Escanat: *mallà*.

Item, Pere de Busos, per ·I· troz als Casals, afronte ab en Pere Claret: ·I· diner.

Item, en Pere Bonyoch a Rodamilans ha un troz; afronte ab ell matex: ·I· diner.

Al Hobach denari:

Johan d'Ivorra, per ·I· troz afronte ab Ramon Stheve⁹¹: ·I· diner *pugesà*.

Item, Ramon Esteve, per ·I· troz afronte ab Arnau Morell: ·I· diner.

Al Pla d'Escanat

Guiamó Brich, per dues sorts: *mallà e pugesà*.

Guim Johan, allí matex: *mallà*.

Pere d'Ivorra, allí mateix: *pugesà*.

25 v/

Pere de Sancta Maria, allí mateix: *pugesà*.

Arnau Piquer, al torrent d'en [Cuch], afronte ab en Pere Sender: *I diner*.

Al Pla de Muntornès

Bernat Rolff, per un troz que afronte ab en Guiamó Moreyll: *pugesà*.

Guiamó Moreyll, per ·I· troz afronte ab en Rolf: *pugesà*.

Arnau Vinader per ·I· troz afronte ab Arnau Carnicer: *mallà*.

Arnau Carnicer, afronte ab Arnau Vinader: *mallà*.

Coniyll

Primerament fa en Baldrich, per la honor que ha el terme de Lengua Exuta, en la

⁹¹ Segueix, ratllat: "per un troz afronte ab Arnau Morell".

feita de Sancta Maria d'agost, bo e bell e net, mig ordi e mig forment a mesura del mercat de Cervera e deu-lo aportar ab ses propies messions saül en terra dins lo monestir de Sent Pere, e fa dret e senyoria e fadiga al prior, axí com en les cartes de la donació pus largament és contengut: *·X· migeres mig ordi e mig forment.*

26 r/

Item, fa lo rector de la Móra, bo e bell a mesura del mercat de Cervera, a Sancta Maria d'agost, e fan atrestant a Sancta Maria de Cervera ha vi sentencies: *·IIII· punyeres de forment e ·IIII· punyeres d'ordi.*

Item, fa lo rector de Granyenella, bo e bell, a Sancta Maria d'agost, a mesura del mercat de Cervera; fan aytant a Sancta Maria de Cervera; ha vi sentencia: *·X· punyeres de forment e ·X· punyeres d'ordi.*

Són les X punyeres de forment de la capella que té son fill d'en Zabater, per lo cambi del molí iusà, dels ·III· molins; l'ordi roman a Sent Pere.

Item, fa lo rector de Sent Pere de la Cruyllada, bo e bell, a mesura de Cervera; fan atrestant a Sancta Maria de Cervera; avi sentencia: *·II· migeres ·IIII· punyeres de forment e ·II· migeres e ·IIII· punyeres d'ordi.*

Prenen-ho tot en[s]re lo rector de Sent Salvador e lo fill d'en Zabater, per la capella e per lo cambi dessús dit.

26v/

Aquest és lo censal qu'es pague en la festa de Nadal e fa senyoria e fadiga al prior de Sent Pere, e empara, e fa's en la vila de Cervera

Primerament, fa en Pere Miró, per ·I· troz d'alou que té en la costa de Sent Pere, lo qual fo d'en Pericó Martí: *·VIII· diners.*

Té ho ara en Jacme Miró e afronte ab en Pere Tallada e ab lo camí que va a Verdú; té ho en Mager draper.

Item, fa en Bernat d'Uluya de Muntserè, per ·I· troz d'alou qu'es té ab en Melio e ab la sua era, e té altre troz sots la era e sots la qual d'en Bianya: *·III· sous VI diners.*

Té ho ara en Martí Blader, afronte ab lo camí que va a Granyena e ab la cequia del molí de la Grau.

Item, fa en Pere Beguez, per unes cases en que (e)stà; té ho en Bertholí Beguez; afronte ab l'alberch de Na Bertrana, e d'altra part ab la via publica: *·XII· diners.*

27 r/

Item, fa Ramon Pujol, per ·I· troz d'alou que té a Lavanera, e fa delme a Sent Pere, lo qual fo d'en Berenguer Ferrer, scrivà: *·VI· diners.*

E compra-ho en Pero Garsia; afronte d'una part ab n'Antoni Mayor e d'altra ab lo camí que va al mas d'en Font.

Compra-ho en Gillemó Alió, fa'ls en Ferran qui (e)stà el carrer de Vilanova.

Item, fa en Ramon Moros, qui (e)stà a Muntserè, per la honor que té al terme de

Granyenella, fa delme a Sent Pere: *·I· diner e pugesa.*

Afronte ab en Jacme Torrens, e d'altra part ab la via publica qui va al mas d'en Hostafranchs.

Té ho en Guim Armengou.

Item, fa en Bremon per la honor que té el terme de Granyenella, e fa delme a Sent

27 v/

Pere, la qual fo de sa muyller que fa d'en Pere de Claret: *·II· diners.*

Són se'n fetes dues pertides de les qual ne té la una n' Andreu Bremon e afronte d'una part ab en Jacme Moixó, d'altra ab la via publica qui va al mas d'en Ostafranchs.

L'altra pertida té en Bertran dez Puig, qui (e)stà en l'Abeurador; afronte d'una part ab lo dit Bremon e ab la via qui va al mas d'en Hostafranchs.

Té ho en Guim Armengou e fa *·II· diners.*

Item, fa en Bioscha per la honor que té el terme de Granyenella e fa delme a Sent Pere: *·I· diner.*

Té ho en Jacme dez Termes; afronte d'una part ab Guiamó Moros, d'altra part ab la via que va al mas d'en Hostafranchs.

Té en Guim Armengou.

28 r/

Item, fa en Berenguer Moros per la honor que té el terme de Lavanera; fo de sa muyller que fo d'en Pere de Claret e d'en Guim de Vergós; e delme a Sent Pere: *·VI· diners.*

Compra-ho en Bernat Marges; té ho en Guim Valent; afronte d'una part ab en Bertholí Tolrà; d'altre part ab lo camí qui va al mas d'en Font.

Lo dit Guillemó Valent ne té la meytat e l'altra meytat sa muyller d'en Pere Zavall e cascú fa *·III· diners*

Té ho en Boquet

Item, fa la dona d'en Odena, per la honor que té el terme de Granyenella que fo d'en Oruig e d'en Lor, e fa delme a Sent Pere: *·II· diners*

E compra-ho en Bernat Fitor de la dita dona; és vinya e afronte d'una part ab en Bremon e d'altra part ab la via qui va al mas d'en Ostafranchs.

Té ho en Pere Bassa, menor de dies, qui stà al carrer de Sent Francesch.

28 v/

Item, fa l'ereu d'en Arnau Oruig, qui (e)stà a Granyenella, per la honor que té el terme de Granyenella, e fa delme a Sent Pere, vacant hodie: *·II· diners.*

Afronte ab Guillemó Moros, e ab la via publica qui va al mas d'en Ostafranchs.

Item, fa en Berenguer Garrigues, per *·I·* troz de terra prop lo molí d'en Carbonell,

e fa mig delme a Sent Pere: *·XII· diners*.

Té ho vuy lo fiyll mayor d'en Pere Cerdà; afronte ab lo camí de Tàrrega e d'altre part ab lo rayguer d'en Meçina.

Item, fa en Pere de Valloria, savi, per una vinya que ha a la font de l'Olrius, la qual fo d'en Bernat dez Canós, e fa delme a Sent Pere: *·XVIII· diners*.

Té ho ara en Romeu d'Orriols qui (e)stà al carrer de Sancta Maria del Miracle. E ara té ho en Font [Tener].

29 r/

Item, fa en Berenguer Claris, per una vinya que ha a la font d'en Olrius, la qual fo d'en Guim de Besora, e fa delme a Sent Pere: *·II· sous ·III· diners*.

Té ho n'Orriols dessús dit.

Item, fa en Bernat dez Canós, per una vinya que ha a la font d'en Olrius, la qual fo de na Mayora e fa delme a Sent Pere: *·II· sous*.

Ere d'en Francesch Fuylla, texidor; ara és d'en Pere Canelles, corredor, apellat trompeta.

Item, fa en Pericó d'Albesa, per un troz de vinya que fo d'en Malasanch, e fa delme a Sent Pere: *·II· solidos*.

Té ho en Ramon de Vilaplana, que comprà d'en Averó.

Té ho en Muntreal.

Té ho ara lo dit Pere Canelles.

29 v/

Item, n'Arnau de Riudoveylls, per una vinya que ha en la quadra de Ponz Huc, e afronte d'una part ab en Ramon Cavallera, e en lo camí que va a Terroya, e fa delme a Sent Pere: *·XII· diners*.

Té ho en Morrenya, specier.

Item, fa en Lenyader, de la plaça veylla, per les cases en que stà que afronten ab en Pero Gassia, e d'altra part en l'alberch que fo d'en Terraza: *·II· solidos*.

Té ho vuy en Jacme Millaz; afronte ab en Farnós e d'altra part ab l'alberch que fo d'en Terraza.

Té ho Arnau Graells.

Item, fa en Ramon Moragues, qui (e)stà en Vilanova, per una vinya que ha al coll del Perer: *·II· diners*.

Afronte d'una part ab lo camí de Granyena, d'altra part ab en Paschual de Beguez; té ho en Ramon Moragues.

Té ho ara en Guillem dez Forn.

30 r/

Item, fa en Guim de Bellasal, per una vinya que afronte al torrent, e fa delme a Sent Pere: *·XII· diners*.

Té ho n'Arnau de Bellasal; afronte ab la via qui va a Granyena; d'altra part ab la vinya d'en Dalmau za Çirera.

Té ho en Però Venrell. E ara ho té en Bernat de Sent Pere.

Item, fa en B[erengueró] Gili, per ·I· troz de terra que ha al coll d'en Perer, lo qual fo d'en Grosset e d'en Bertholí d'Ostalers, e fa delme a Sent Pere: ·I· *diner*.

Té ho en Dalmau za Cirera; afronte ab lo camí que va a Granyena; d'altra part ab n'Arnau de Bellasal. Té ho en Matheu Lobets.

Item, fa en Pere Vergós, savi, de la pexera, per ·I· troz de terra que té a Lavanera, e fa delme a Sent Pere: ·VIII· *diners malla*.

Té ho en Felip Ferrer; afronte ab la via que va al mas d'en Font; d'altra part ab en Guillemó Nauter.

Té ho en Sent Genís; té ho en Ramon Martí.

30 v /

Item, fa en Solà, texidor, cunyat del dit Pere de Vergós, qui (e)stà el carrer de Sent Francesch, per un troz de terra que ha el dit loch de Lavanera e fa delme a Sent Pere: ·VI· *diners*.

Té ho en Bernat de Claret, de Vilalalba; afronte ab lo mas d'en Font, e d'altre ab sa muyller de Bertholí d'en Vila.

Té ho en Francesch laurador.

Item, fa en Romeu Alarz, prevere, per ·I· troz de terra que té a Lavanera, e fa delme a Sent Pere: ·VI· *diners*.

Té ho en Alió, del carrer de Vilanova; afronte ab lo camí que va al mas d'en Font; d'altra part en ab en Felip Ferrer; té ho en Sent Genís; té ho en Ramon Martí.

Item, fa l'ereu d'en Bernat de Lobera, per ·I· troz de terra e de vinya que té a Lavanera, lo qual fo de sa filla d'en Sancta Maria; fa delme a Sent Pere: ·XIII· *diners*.

Té ho en Pere Borraz, té ho en Pere Ledó, assaunador; afronte lo camí qui va al mas d'en Font; d'altre part ab en Pere Gassia.

Té ho en Jacme Gilabert, zabater.

31 r /

Item, fa en Pere Nauter, del barri del spital, per una vinya que té a Lavanera, que fo d'en Jacme Dapiera, carnicer, e fa delme a Sent Pere: ·III· *solidos*.

Té ho en Pere Nauter; afronte ab en Felip Ferrer; d'altra ab en Jacme Miró. Té ho en Galceran de Rochafort.

Item, fa Jacme Bremon, ferrer, per una vinya que té a Lavanera, e fa delme a Sent Pere: ·III· *sous menys* ·II· *diners*.

Té ho en Pere Nauter, ab la sort demunt (*dita*). Té ho lo dit Galceran de Rochafort.

Item, fa en Pere Miró, per un troz de terra que ha en la costa del Fiterol, lo qual fo de Na Rius, e fa delme a Sent Pere: ·XXI· *diners*.

Té ho en Jacme Miró; afronte ab lo camí que va a Verdú; d'altra ab allò d'en Andreu Bremon. Té ho en Domingo, specier.

31 v /

Item, fa en Miquel maeller, per la compra que feu d'en Berenguer Bort, que és en la costa de Sent Pere, e fa delme a Sent Pere: *·III· sous malla e una gallina.*

E ha vi carta que mes ne fahie, ço és de la compra d'en Guim Cardona *·II· diners* e de la compra d'en Pere d'Ostafrancs *·II· sous VI diners malla.*

Té ho en Guillem Tayllada.

Item, fa en Berthomeu Averó, notari, per unes fexes que són en la costa de Fiterol, lo qual fo d'en Bernat de Pugnós e fa delme a Sent Pere: *·X· diners malla.*

Afronte ab lo camí de Verdú; d'altra part ab la vinya d'en Guim Oruig. Té ho l'ereu d'en Johan Averó. Ara ho té en Jacme Balaguer e fan: *VI diners.*

Té ho en Francesch Laurador.

E ara en Johan Jener, per altre troz: *·VIII· diners malla.*

Té ho en Salvador Albert.

Item, fa en Bernardó Gassia per *·I·* troz d'alou, e de vinya que té en la costa de Sent Pere, sobre'ls Quartals e fa delme a Sent Pere: *·VIII· diners.*

Té ho sa muyller d'en Bernat Meyà. Afronte ab en Guim Oliver, d'altra part ab en Bernat dez Puig.

Té ho ara en Jacme Olzina.

32 r /

Item, fa en Guim nasut, de la pexera, una perna ab sos parters; són aquests qu'es seguexen, dels quals fa ell matex e fa delme a Sent Pere: *·II· sous VI diners.*

Té ho sa muyller d'en Bernat Meyà; afronte ab en Guim Oliver, e d'altra part ab na Oliva, qui fo muyller d'en Ostafranchs.

Té ho ara en Jacme Olzina.

Item, en Guillem Oliver, savi, fa per la compra que feu d'en Vilafrancha; fa en ajuda a la dita perna e delme a Sent Pere: *·II· solidos.*

Té ho en Berenguer Oliver, fill del dit Guillem Oliver; afronta d'una part ab sa muyller d'en Bernat Meyà; d'altra part ab en Ramon Johan. Té en Guim Tayllada.

Item, fa l'altre parter d'aquella perna dessus dita en Berengueró Gassia, que hi fa en ajuda per un troz de terra que ha aquí matex, e fa delme a Sent Pere: *·XV· diners.*

Té ho en Bernat Puig, del portal d'Oluya; afronte ab en Pere Tayllada; d'altra part ab Na Olivera, qui fo muyller d'en Ostafranchs. Té ho en Guillemó Tallada.

32 v /

Item, l'altre parter d'aquella dita perna e en Ramon Oliver, texidor, per un troz de terra que fo d'en Bernat Zapa e fa en ajuda a la dita perna e fa delme a Sent Pere: *·XV· diners.*

Té ho en Bernat de Vilagrassa; afronte ab en Ramon Solà; d'altra part ab en Bernat Puig. Ara ho té en Paschual Lanera.

Item, fa en Pere Ripoll, que (e)stà el carrer dels Capelans, per una vinya que fo de Na Geraldona d'en Galí, que ha als Vilars e fa delme a sent Pere: ·VIII°. *diners*.

E compra-ho en Borraz Lorach, qui (e)stà al Pla del castell. Afronte d'una part ab en Ramon Martí; d'altra ab en Ramon farrer. Té ho n'Arnau de Palmerola.

Item, fa en Jacme de Vergós, mercader, per una vinya que ha als Vilars e delme fa a Sent Pere: ·VIII°. *diners*.

Té ho l'ereu d'en Mager; afronte ab en Però de Muntpahó; d'altra part ab la vinya del spital d'en Calp: ·VIII°. *diners*.

Té ho en Bernat d'Ostalers.

33 r /

Item, fa en Jacmó de Vergós damunt dit e en Pericó Ribera, per les vinyes que tenen als Vilars, ·I· parell de capons e una gallina e una migera de vi e ·III· fogazes de pa, e delme a Sent Pere; emperò fa lo dit Jacme de Vergós a sa part: ·XX· *diners*.

Té ho l'ereu d'en Mager. E ara en Guillem Mager, draper.

Item, fa lo dit Pericó Ribera, a sa part: ·XV· *diners*.

Té ho sa muyller; afronte ab en Pericó de Muntpahó; d'altra part ab en Guillemó Moros.

Té ho en Galceran de Menresa. E ara ho té en Berthomeu Pinyana.

Item, fa en Pere Miró, per una vinya que ha als Quartals, la qual fo d'en Rufacha, e fa delme a Sent Pere: ·VI· *diners*.

Té ho en Jacme Miró, afronte ab lo camí que va al mas d'en Font; d'altra part ab la vinya d'en Bertholí Tolrà.

33 v /

Item, fa en Bernardó Moixó, qui (e)stà damunt lo portal migà⁹², per una vinya que fo d'en Bertholí Carbonell: ·III· *solidos*.

Té ho en Bernat Laurador. Té ho ara en Ramon Muset.

Item, fa en Berenguero Castell, per un troz d'ort que comprà d'en Martí, de Muntseré: ·III· *diners*.

Té ho n'Arnau de Mecina; afronte ab en Martí Blader; d'altra part ab lo pont del dit Macina.

Item, fa en Pere Miró, per un troz de vinya que ha en la costa del Fiterol, que fo de sa filla d'en Bernat za Pera, e fa delme a Sent Pere: ·X· *diners malla*.

Té ho en Jacme Miró; afronte d'una part ab n'Andreu Bremon; d'altra ab en Malasanch.

⁹² Cal llegir *mitjà*.

34 r /

Item, fa en Pere de Claret, per una fexa que té a Coma Cervera, e fa delme a Sent Pere: *·VI· diners*.

Té ho n'Arnau de Bellasal, del carrer de Barchinona; afronte ab lo camí qui va a Muntpahó; d'altra ab en Bernat de Muntarn. Té ho l'ereu d'en Jacme Blanch.

Item, fa en Pere Baldrich, qui (e)stà el mas de Lengua exuta, per una vinya que té a les Múrries, la qual fo d'en Berthomeu Fferrer, e afronte en la vinya de la capella d'en nasut. E fa delme e promia a Sent Pere: *·II· solidos*.

Té ho en Guiamó Juglar.

Item, fa en Jacme Miró, de Muntseré, per *·I·* troz que té al coll del Perer, lo qual fo d'en Guim Borraz, de la Pexera e d'en Jover; e fa delme a Sent Pere: *·VI· diners*.

Té ho sa muyller d'en Matia Andreu; afronte ab la via publica qui va a Granyena e ab en Bernat de Claret. Té ho en Jacme Miró.

34 v /

Item, fa en Jover, per una sort de terra a les Múrries, lo qual fo d'en Guim Borraz, e fa delme a Sent Pere: *·VI· diners*.

E ara té ho n'Andreu, tinter; afronte ab lo camí qui va a la Guardia e ab lo torrent Salat. Té ho en Ramon Tinturer.

Item, fa en Bertholí d'Oluya, per un troz d'alou que fo de na Gotuins, el terme de Cervera, e afronte el camí que va a Tàrrega; té ho en Malasanch. E ara ho tenen los hereus d'en Guiot de la Vall: *·II· solidos*.

Item, fa en Guim d'en Vila, per dues sorts de vinya que té a la font d'en Olrius, e delme a Sent Pere: *·III· sous VIII diners*.

Té ho en Puigredon, teuler.

35 r /

Item, fa en Ramon Serra, per la honor que té el torrent Salat la qual fo d'en Bernat Andreu, e fa delme e promia a Sent Pere: *·XVIII· diners*.

Té ho en Segalers, prevere.

Item, fa en Bertholí d'en Pere, per una vinya que fo d'en Jacme za Portella, que és denant lo molí d'en Bianya, e deu los pagar en Jacme ca Portella o comprar sobre altra propietat menys de fadiga, mas en aquell loch los ha assignats: *·II· solidos*.

Té ho en Ramon Pere; afronte d'una part ab la Plana que fo d'en Berenguer de Bianya. Té ho en Berenguer d'Oluya.

Item, fa en Bernat Solà, de Muntserè, per un troz d'alou qu'es té ab lo domenge de Magdalena; afronte ab lo torrent lo qual fo d'en Cardó, zabater. E fa delme a Sent Pere, té ho sa muyller: *·XIII· diners*.

Té ho lo prior.

35 v /

Item, fa en Pere Miró, per un troz d'alou que ha en la costa del Fiterol, lo qual fo d'en Ponz Rull e fa delme a Sent Pere: *·X· diners malla.*

Té ho en Jacme Miró; afronte ab lo camí de Verdú, de la segona ab en Pere Venrell de Muntserè.

Item, fa en Bertholí dez Vall, per una sort que té als Quartals de Sent Pere, lo qual fo d'en Balaguer Rossell, e fa delme a Sent Pere. E pren hi hom *·II·* sous menys *·I·* diner, si lo prior se vol: *·I^a· gallina e lo terz d'un parell. E no fa solido ·V· diners e la gallina, segons les cartes veylles*

Afronte ab en Jacme dez Pla; d'altra part ab en Berenguer Ebri; té ho en Ponz de Guiteres. E ara ho té en Pere Rull, mercader.

Item, fa en Bertholí d'en Pere, per la honor que és el terme de la Cruyllada, prop lo molí d'en Carbonell: *una lliura d'oli.*

Té ho en Ramon Pere; afronte ab en Berenguer Moixó; d'altra part ab lo torrent. Té ho en Berenguer d'Oluya.

36 r /

Item, fa en Guim Oliver, savi, per *·I·* troz d'alou qu'es té ab lo Clos d'en Portella, lo qual fo d'en Arnau Martí e delme a Sent Pere: *·III· lliures d'oli.*

Té ho en Robió, hostaler; afronte ab la cequia de Sent Pere; d'altra part ab en Pere Serra. Té ho en Berenguer Fiquer.

Item, fa lo dit Guim Oliver, per dues sorts de terra que té als Quartals, que fo d'en Berenguer Bort, e delme a Sent Pere: *·V· solidos.*

Té ho en Pla, zabater; afronte ab en Guim Moros e ab en Bertholí dez Vall.

Item, fa en Baget, qui (e)stà prop lo forn nou, per una vinya qui's té ab la vinya d'en Jacme ça Portella, la qual fo d'en Guim Clos; e fa delme e promia a Sent Pere: *·II· lliures d'oli.*

Té ho en Francesc Reverdit; afronte ab en Lenyader e ab en Pere Zalom. Té ho en Rius de la Coma.

36 v /

Item, fa sa muyller d'en Ramon Oruig, de la porta del Pou, per una vinya que fo d'en Pericó dez Quadrells, e fa delme e promia a Sent Pere: *·II· lliures d'oli.*

Té ho en Pere Guerau; afronte ab lo camí de Granyena; d'altra ab en Pere Zelolm; fa'ls en Pere Castellet. Té ho en Nicolau Rubert, notari.

Item, fa en Pericó Mulnell, qui (e)stà a la Plaza Veylla, per unes fexes que són sobre la sort de Magdalena: *·I· pareyll de gallines.*

Té ho en Guim Segalers; afronte ab la Plana de Sent Pere, e ab en Brunet.

Té ho en Pericó Serra, zabater, fiyll d'en Pere Serra, perayre.

Item, fa n'Arnau de Mecina, per unes cases qu'es tenen ab lo seu alberch: *·II· pareylls de gallines donen ·V· sous.*

Té ho en Tixoneda.

37 r /

Item, fa en Pericó Ferrer, de Muntserè, per ·I· ort qui és deiós lo pont de Sent Pere, e fa delme e promia a Sent Pere: ·I^a· *gallina*.

Té ho en Pericó Font; afronte ab lo torrent e ab en Català.

Item, fa en Bernat de Roset, per la albareda qui's té ab en Pere Ferrer, la qual compra d'en Melio, e delme e promia; té ho en Català, ortolà e afronte ab lo torrent e ab la cíquia del molí de la Grau; té ho en Moyà: ·III· *solidos*.

Ara ho té en Pere Perull.

Item, fa en Guim d' [Avinyó], qui (e)stà en Vilabalba, per ·I· troz de terra que ha al Puig de les bataylles, e fa delme e promia a Sent Pere: ·I· *pareyll de gallines*.

Té ho son fiyll de na Pertyllona, flaquera; afronte ab lo camí de Granyena; d'altre part ab na Vila; té ho en Bernat Pereylló. Té ho ara n' Antoni Todó.

37 v /

Item, té n' Anthoni des Lor, un femer qui és sobre lo domenge de Sent Pere, e té's per lo dit Sent Pere; fan tots anys en la festa de Nadal: ·I· diner.

Té ho en Marchó des Lor, ferrer.

Item, fa na Matheua, que fo muyller d'en Guillem Baldrich, per un alou e tires que són al puig de les bataylles, e ajude-li en Ramon Serra lo terz d'una gallina per les tires e per l'alou que fo d'en Guim Oruig, prevere; fan delme e promia ab[duy] a Sent Pere; fa lo dit Guim Baldrich: ·I· *pareyll de gallines*.

Té ho na Vila, teyera; afronte ab lo torrent Salat; d'altra part ab en Salvany. Té ho en Tordera. Té ho en Jacme dez Clergue.

Item, fa en Ponz Mayor, per lo molí migà⁹³ que ha als ·III· molins qu'es té per Sent Pere, ab senyoria e ab fadiga: ·L· *solidos*.

Item, fa en Guim Oliver, per la meytat del molí primer dels ·III· molins pel delme: ·XVI· *solidos*.

Té ho en Pere Vidal, notari.

38 r /

Item, fa en Guim de Roqueta, per la vinya que ha en la quadra d'en Ponz Huc, la qual fo d'en Jacme Claris; fa delme a Sent Pere: ·VIII°· *diners*.

Té ho en Però Roqueta.

Item, fa en Ramon Solsona, per la vinya que comprà d'en Arnau Martí, que ha en la quadra d'en Ponz Huc, e fa delme e promia a Sent Pere: ·VIII°· *diners*.

Item, fa ell mateix per la vinya que comprà d'en Anthoni dez Molins, la qual vi-

⁹³ Per mitjà.

nya és en la quadra d'en Ponz Huc; costa ell mateix e fa delme e promia a Sent Pere: ·VIII°. diners.

38 v /

Aquest censal comprà frare Arnau Guim de Segarró, e fa's en la festa de Nadal Primerament fa en Bernat Balaguer, per un obrador que ha als Calzine(r)s, qu'es té per Sent Pere: ·III· solidos.

Tenen ho en Robió e en Rabinat. Té ho en Jacme Lobet, mercader.

Item, fa l'ereu d'en Ferrer de na Burguesa, per un obrador que ha als Calzine(r)s, lo qual comprà d'en Guim Baldrich; té,s per Sent Pere: ·III· solidos.

Ara (e)ls fa en Francesch dez Mas. Té ho en Jacme Balaguer.

Item, fa en Guim Baldrich, per mig obrador que ha als Calzine(r)s, lo qual lé per Sent Pere: ·II· solidos.

39 r /

Item, fa en Ferran, maior de dies, per mig obrador que té als Calziners, lo qual té per Sent Pere: ·II· solidos.

Té ho en Pere de Sanahuga, blanquer. Té ho en Pere Barrufet.

Item, fa en Pere Aragonés e n'Armengou per un obrador que té als Calziners, lo qual té per Sent Pere: ·III· solidos.

Ara⁹⁴ (e)ls fa en Gomar e són de Déu; fa ho en Johan Averó; té ho en Nicolau d'Albesa

Item, fa en Bernat Guiot, per un obrador que té als Calziners, lo qual se té per Sent Pere: III solidos.

Té ho en Ferrer, qui (e)stà el cap de l'Abeurador. Té ho en Jacme Lobet.

39 v /

Aquest sensal se pague en la festa de Sent Pere, del mes de juny, e fa senyoria e fadiga a Sent Pere

Primerament fa en Johan ça Torre, per unes cases que té que foren d'en Bertholí [coi]dador, bona e bella: *una lliura⁹⁵ de cera*.

Té ho en Castelló ça Torra; afronte ab na Verdera; d'altra part ab en Bernat Ferrer. Té ho en Vaell e sa muyller.

Item, fa n'Arnau Rossell, er les cases en que (e)stà, que foren d'en Bernat Thaerçi, bona e bella: *·II· lliures de cera*.

Té ho en Bernat Forner; té ho en Bort de Perameyà; té ho en Pere Oromir, prevere; té ho n'Anthoni Mir, prevere.

⁹⁴ Anotada al marge, la paraula *vaga*.

⁹⁵ Segueix, ratllat, *d'oli*.

Té en Pere dez Prats ·I· obrador e fan: *I^a lliura de cera.*

Té ho sa muyller d'en Vaell.

Item, fa en Pericó Mulnell, per les cases en que (e)stà, bona e bella; té ho Misern qui fo de Vallfagona: *·II· lliures de cera.*

Té ho en Laurador.

40 r/

Item, fa en Jacmó dez Vall, per les cases en que (e)stà, bona e bella: *una lliura de cera;* Té ho en Jacmó Millaz; té ho en Graells.

Item, fa en Pere Miró, per una vinya que té per Sent Pere, prop los Quartals, la qual fo d'en Rufacha, de bo e de bell, e fa delme a Sent Pere: *Una lliura d'oli.*

Té ho en Jacme Miró.

Aquest sensal deiús scrit se pague en la festa de Sancta Maria d'agost e és ab senyoria e fadiga.

Primerament fa en Pericó Venrell, per dues vinyes que ha als Quartals e fa delme a Sent Pere: *·III· solidos.*

Té ho ell matex; té ho en Ferrer dez Pla.

La una d'aquestes vinyes comprà

40 v /

n' Andreu Bregon, ferrer. E fan ·II· solidos ab senyoria e fadiga.

E pres la carta en Pere Bugeressa, notari, die ·XXVIII^a. januarii, anno septuagesimo segundo.

Té ho en Ramon Pugol. E pres la carta en Perelló, IIII^a die martii, anni MCC-CLXXXI⁹⁶.

Item, fa en Ramon de Vergós, per una vinya que té als Quartals, e fa delme a Sent Pere: *·II· solidos.*

Té ho en Berenger de Vergós. Té ho en Jacme Miró.

Item, fa en Ramon Iuhies, fuster, per una sort de vinya que té als Quartals, que fo de sa muyller d'en Ramon de Lobera, e fa delme a Sent Pere: *·VI· diners.*

Té ho en Francesch, sartor.

41 r /

Item, fa la casa de Sancta Maria Magdalena, per una vinya que té als Quartals, e fa delme a Sent Pere: *·XII· diners.*

⁹⁶ Aquesta data, 28 de gener de 1372, en què el notari Pere BUGERESSA redacta carta de compra d'aquesta vinya, i la posterior, de 4 de març de 1381, en què Perelló (notari) redacta la corresponent carta o document que acredita el sots-establiment de Ramon Pugol en aquesta mateixa peça, podrien fer pensar que, com a mínim, aquest capbreu és de l'any 1381. Nosaltresensem que no és així, ja que és molt probable que, quan es tenia constància d'una transacció se'n prengué nota, en el mateix document, pensant en la redacció d'un posterior capbreu, amb dades actualitzades.

Item, fa en Francesch Fuster, per una vinya que té als Quartals, e fo d'en Pericó Arnau, scrivà, fa delme a Sent Pere: ·III· *solidos*.

Té ho en Malasanch.

Item, fa en Berenguer Castell, per una vinya que té als Quartals, que fo d'en Bert-homeu Carbonell; fa delme a Sent Pere: ·II· *solidos*.

Té ho en Borraz Lorach; té ho en Jacme Miró.

Item, fa ell mateix per dues sorts que foren d'en Ermengou qui té los Quartals e delme a Sent Pere: ·II· *solidos*.

Té ho en Borraz Lorach; té ho en Jacme Miró.

41 v /

Item, fa en Pere Ermengou, d'una vinya que té als Quartals e delme a Sent Pere: ·XII· *diners*.

Té ho en Jacme Miró.

Item, done ell mateix per una altra vinya que té als dits Quartals e no gose elevar menys del delmer de Sent Pere, quart e delme: *quart e delme*.

Té ho en Jacme Miró; fa per lo dit quart: ·I· *solido*.

Item, fa en Matheu Venrell, de Muntseré, per una vinya que fo d'en Jacme Venrell; fa delme a Sent Pere: ·III· *solidos*.

E té ho en Pere Venrell, té ho en Bernat de Sent Pere.

Item, fa en Jacme Ninot, per un troz de terra que té prop los Quartals, qui fo d'en Bonfiyll. E delme a Sent Pere⁹⁷; té ho sa filla. Té ho en Jacme Miró.

42 r /

Item, fa sa muyller que fo d'en Guim Oruig, per una vinya que té als Quartals; fa delme a Sent Pere: ·II· *sous*.

E té ho en Guim Oruig. Té ho en Balaguer Oruig.

Item, fa ella matexa, per unes fexes que té a les costes de Fiterol, que foren d'en Martínet; fa delme: ·VI· *diners*.

E té ho en Guillem Oruig. Té ho en Balaguer Oruig.

Item, fa na Marquilles, per una vinya que té als Quartals, delme: ·XII· *diners*.

E té ho ella matexa. Té ho en Jacme Miró.

Item, fa n'Arnau de Robiola de Muntseré, per un troz de terra que té en la costa de Fiterol: ·VI· *diners*.

Té ho en Bertholí Averó. Té ho en Francesch Martí, laurador.

42 v /

Item, fa en Ramon Pinyol, de Muntserè, per una vinya que comprà d'en Bertholí

⁹⁷ No hi ha anotat l'import del delme.

Averó, al Bosch, prop la vinya d'en Marquilles: ·VI· diners.

Té ho en Pere Serra, del cap de l'Abeurador.

Item, fa ell matex, per un troz d'alou e de vinya que comprà d'en Jacme Servent, al Bosch; fa'ls n'Andreu Porta. E fa delme e deu-lo aportar: ·XX· diners.

Té ho en Ramon de Rochafort o son hereu; té ho en Berthomeu Capolat.

Item, fa en Ramon Pinyol, per una sort que fou d'en Jacme Vilella, prop la era d'en Brufau e delme: ·VI· solidos.

Té ho en Claret, de Vilabalba; té ho en Bernat Fiquer.

Item, fa ell matex, per una vinya que ha al Bosch, prop en Bertholí Averó: ·VI· diners.

Té ho en Pere Serra, del Abeurador. Té ho en Berthomeu Capolat.

43 r/

Item, fa en Pere de Muntanya per una vinya que té als Quartals, delme a Sent Pere: ·VIII°· diners.

E té ho en Pere Ninot. Té ho en Jacme Miró.

Item, fa en Ponz Maeller, per una vinya que té als Quartals, que fo de Na Gotvins, delme a Sent Pere: ·II· solidos.

E té ho en Bernat d'Oluya. Té ho en Ritra.⁹⁸ Ara ho té na Malasanch. Té ho en Berenguer dez Lor, genre d'en Malasanch.

Item, fa son fiyll d'en Ferrich, per I^a vinya que té al Bosch que fo d'en Bernat de Sent Pere⁹⁹: ·II· solidos.

Item, fa en Jacme dez Puig, peyller, per una vinya que té a Matarnera, que fo d'en Pere de Melio, fa delme a Sent Pere: ·VI· diners.

E té ho sa fiylla del dit Jacme dez Puig. Té ho en Poal.

43 v/

Item, fa n'Arnau de Bellsolà, per una vinya que té a Matarnera, delme a Sent Pere¹⁰⁰: ·II· solidos.

E té ho en Pual.

Item, en Jacme Bremon, fa per un troz de terra que ha al Fiterol, que fo de na Burguesa, e delme a Sent Pere: ·XII· diners.

Té ho n'Andreu Bremon; té ho en Pere Bremon.

Item, fa na Rius, per una cabzada de vinya que té als Quartals, que fo d'en Guim de Sent Pere, delme: ·I· diner.

Té ho en Gillemó Tolrà, forner; té ho ara en Pressó, ballester.

Item, fa ella matexa, per dues vinyes que ha als Quartals, delme: ·V· solidos.

⁹⁸ Escrita al marge la paraula *dubte*.

⁹⁹ Escrita al marge la paraula *dubte*.

¹⁰⁰ Escrita al marge la paraula *dubte*.

Té ho en Guillemó Tolrà, forner; té ho ara en Pressó, ballester.

44 r /

Item, fa en Guim Blanch, texidor, per una vinya que té el cap dels Quartals, que fo d'en Guim, forner; delme e fa'ls en pèl ros: *·II· sous ·VI· diners*.

Té ho en Pere Merli per a sa muyller.

Item, fa sa muyller, que fo d'en Guim de Reguardosa, per una vinya que té als Quartals, delme: *·II· sous VI*.

E fa'ls en Berenguer de Cardona; fa'ls en Pere de Salvoneres, notari.

Item, fa en Guillemó Ribera, per una vinya que té als Quartals, delme: *·II· sous VI diners*.

E té ho en Ponz de Guiteres; té ho en Pere Rull, mercader.

Item, fa en Pericó Comet, per una vinya que té als Quartals, delme: *·II· solidos VI diners*.

E fa'ls Arnau de Malasanch; té ho en Berenguer dez Lor, genre d'en Malasanch.

44 v /

Item, fa en Romeu Claret, per una vinya que té als Quartals, que fo d'en Taltahuyll, delme: *·XV· diners*.

Té ho en Jacme Miró.

Item, fa en Ramon Moros, per una sort d'alou e de vinya que té als Quartals, delme: *·II· solidos*.

Té ho en Guim de Tàrrega, prevere.

Item, fa ell matex, per altra sort qui's té ab lo torrent Salat, que fo d'en Canós, delme: *·XII· diners*.

Té ho ell matex.

Item, done ell mateix, de *·III·* sorts de terra qui té als portals,¹⁰¹ done quart e delme a Sent Pere, e no gose levar¹⁰² lo delmer zo que hi ha: *quart e delme*.

45 r /

Aquest sensal se pague a Sent Miquel el mes de setembre, lo qual Sent Pere pren a coma Ratera, e fa senyoria e fadiga a Sent Pere e delme axí com aygues vessen.

Primerament, fa en Bernat de Muntpahó, per la compra que féu d'en Ramon Zolzina, per ço que té a Coma Ratera, delme: *·XII· diners*.

E té ho en Berthomeu Perelló de Vergós

¹⁰¹ Probablement volia escriure *Quartals*.

¹⁰² Aquesta és una expressió, *levar*, que podem traduir per recaptar o cobrar.

Item, en Ramon Tovar fa per la compra que féu d'en Berthomeu Florenz, per allò que té a Coma Ratera, delme: ·XII· diners.

E.¹⁰³

Item, fa ell mateix per altre troz de terra que fo d'en Bernat fuster: ·XII· diners

45 v /

Item, fa en Pere Jover, per una casa que fo d'en Guim Ferrer, zabater, que és als Calziners, e té's per Sent Pere: ·XII· diners.

Fa'ls en Guim de Talavera; fa'ls en Boxeda, prevere.

Item, fa en Pericó Mulnell, per un troz de terra que ha a Coma Ratera, delme: ·XII· diners.

E té ho en Guillem Mulnell; fa'ls en Berenguer dez Coll, baster.

Item, fa en Guiamó Mulnell, per un troz de terra que té a Coma Ratera, delme: ·II· solidos VI diners.

E té ho ell mateix. Té ho en Berenguer dez Coll.

Item, fa en Ramon dez Tapioles, per un troz de terra que té a Coma Ratera, delme: XVIII diners.

Fa'ls sa muyller.

46 r /

Item, fa en Jacme de Menresa, qui (e)stà el carrer de Sent Francesch, per un troz de terra que té a Coma Ratera, delme: ·XII· diners.

E fals en Tapioles, qui (e)stà a l'Abeurador.

Item, fa en Bernat Rossell, per un troz de terra que té a Coma Ratera, delme: ·XII· diners.

E fa'ls en Pere Berenguer, de l'Abeurador; fa'ls en Bernat de Berga, fiyll d'en Pere de Berga.

Item, fa en Benet Ferrer, er un troz de terra que té a Coma Ratera, que fo de son fiyll d'en Miquel Pexera, delme: ·XII· diners.

E fa'ls en Guerau Perelló.

Item, fa en Pere Ermengou, del carrer de Sent Francesch, per un troz de terra que té a Coma Ratera, delme: ·XII· diners.

E fa'ls en Pere Berenguer, de l'Abeurador; fa'ls en Bernat de Berga, fiyll d'en Pere de Berga.

46 v /

Item, fa en Guim za Vila, guixer, per ·I· troz de vinya que fo d'en Olzina, que té a

¹⁰³ Segueix espai en blanc, sense anotar qui ho té o qui els fa.

Coma Ratera, delme: *·VIII°. diners.*

E fa'ls en Vinçent ça Vila. Fal's en Berthomeu Perelló.

Item, fa en Ramon Fuster, guixer, per un troz de terra que té a Coma Ratera, delme: *·III· solidos ·VIII°.* (diners).

Fa'ls en Bertholí Perelló.

Item, fa sa muyller que fo d'en Francesch Fuster, bosser, per un troz de terra que té a Coma Ratera, delme: *·III· solidos.*

E fa'ls ara en Guerau Perelló, qui (e)stà el carrer d'Agremunt.

Item, pren Sent Pere en *·II·* trozos de terra que tenen los hereus d'en Matheu Fuster a Coma Ratera, delme e senyoria e fadiga; lo *·I·* troz fo d'en Pons e l'altre troz fo de na Zaperà: *delme.*

47 r /

Aquest sensal se pague en la festa de Omnium Sanctorum, en la vila de Cervera e fa senyoria e fadiga a Sent Pere.

Primerament, fa en Pericó Mayor, per lo troz que fo d'en Bertholí Benuz, que ha davall Magdalena, delme: *·XII· diners.*

E té ho en Bezols.

Item, fa en Ramon Fuster, per la compra que feu d'en Benuz, davall lo camí de Tàrrega, delme: *·III· solidos.*

E té ho en Porta. Té ho en Bernat de Segalers, prevere.

Item, fa en Bertholí Brufau, per la era que ha en la sort de Magdalena, delme: *·III· solidos.*

E té ho en Segalers.

47 v /

Item, fa en Ponz de Vergós, per la era que ha en la sort de Magdalena, delme: *·III· solidos.*

Té ho en Segalers.

Item, fa en Guim Lorach, per una era que ha en la sort de Magdalena, delme: *·III· solidos.*

Té ho en Segalers.

Item, fa en Romeu d'en Pere, per la era que fo d'en Ramon Gili, que ha en la dita sort de Magdalena, delme: *·III· solidos.*

48 r /

Item, pren axí mateix en tots los alberchs de Vergós, de tota truya que hage porçells, *·I·* porçell per delme e per promia: *delme e promia.*

Item, pren en cascun alberch de Vergós que faze polls, *un poll de delme.* E de tots los delmes dessus dits pren lo quart en Ramon de Rabinat, senyor del Mulnell: *delme.*

Delme de Sent Pere que pren en la vila e el terme de Cervera, segons que davall se segueix.

Primerament, pren en la sort que és d'en Bertholí d'en Pere, davall lo molí d'en Carbonell, nig delme: *mig delme*.

Té ho en Ramon Pere.

48 v /

Item, pren en la sort d'en Garrigues, prop d'aquí matex, mig delme: *mig delme*.

Té ho en Cerdà.

Item, pren en la sort d'en Bernat d'Oluya a Sent Donat, quart e delme: *quart e delme*.

És d'un pubill nebot d'en Nadal Moyà: *·II· sous*.

Té ho en Mallorques e fa de cens per tot lo dit quart e delme: *·II· solidos*.

Item, en la sort d'en Bertholí d'Oluya, pren delme: *delme*.

Té ho en Mayor.

Item, pren en la sort d'en Ramon Fuster, sots lo camí que va a Tàrrega, delme: *delme*.

Té ho en Johan Pere, senyor de la Cardosa.

49 r /

Item, fa la sort que fo d'en Ramon de Benuz, ab les heres que dessus són, qui's tenen per Sent Pere si res se fa en les dites heres ni en la sort delme: *delme*.

Té ho lo dit Bernat de Segalers.

Item, pren en unes fexes que són d'en Robiola, sobre Magdalena: *delme*.

Item, pren sobre la Coma de Retous, en ·I· troz que fo d'en Jacme dez Castell, lo qual té sa muyller d'en Mager, delme e promia, e fa morabatí al Rey: *delme e promia*.

49 v /

Item, pren sobre un troz de terra que és d'en Grosset qu'es té ab aquell dessus delme e promia: *delme e promia*.

Item, pren en un troz qui és a Magdalena, prop en Fonollosa, delme: *delme*.

E allò d'en Fonoyllosa és ara del hereu d'en Antoni Tolrà.

Item, pren en lo troz d'en Fonoyllosa e d'en Pere Ferrer e en una fexa d'en Solà davall e en un ferraginal de na Font e en allò d'en Bellasal, a la porta del Pou en tot, delme: *delme*.

Item, pren en l'ort d'en Claret e en la fexa d'en Ramon Mulnell, delme e promia: *delme e promia*.

50 r /

Item, pren delme e promia Sent Pere, del camí que va a Barchinona, qui partex de la porta del Pou, tot camí amunt en trossus al mas d'en Stheva el torrent, en totes les honors que davall lo camí són: *delme e promia*.

Item, pren del torrent amunt de la casa d'en Stheve entrossus en un torrent que és en lo domenge de Sent Pere. Emperò, enten si lo domenge de Sent Pere dels Arquells en totes les honors davall lo camí entrossus en lo torrent mayor, promia: *promia*.

50 v /

Item, pren Sent Pere a la Font dez Prat en lo troz que fo d'en Jover qui té en Comabella e en Bertholí d'en Pere, e en Tapioles, delme: *delme*.

Item, pren delme e promia e comenze en allò que fo d'en Berenguer Desat, que té en Cahorz, axí com aigües vessen, per la costa del Fiyllol enllà tro el camí alt qui va a Muntpahó tro a la Coma, qui fo d'en Jacme Stheve, en totes les honors: *delme e promia*.

Item, pren en la vinya d'en Matheuó dez Vall, trossus en la carrera que va a Muntpahó e va hi allò d'en Ponz maeller e d'en Vidal e totes les planes e orts tro a Fiyllol, delme e promia : *delme e promia*.

51 r /

Item, pren Sent Pere en tota Coma Ratera, la qual se té per Sent Pere, delme: *delme*.

Item, pren en un troz de terra qui és d'en Berenguer za Çirera, el torrent de Capell, e en allò que és d'en Puyalt e d'en Arnau Desat e de na Buldona, delme e promia. Zo és en allò d'en Berenguer ça Çirera, delme e promia. E en Cals, delme: *delme e promia*.

Azò de na Buldona és d'en Ponset, zabater.

Item, pren en lo clos d'en Bernat Gili, davant Sent Salvador, delme: *delme*.

Item, pren sobre lo fossar dels juheus prop la casa d'en Ramis, en ·I· troz d'en Ivorra, delme: *delme*.

Item, pren als Gorchs, en lo troz que fo d'en Perich, de Fox e d'en Domingo Pastor e d'en Pere Cardona e d'en Dianta e d'en Ramon Mayor, qui és d'en Balaguer Adreny e d'en Bernat Laurador e d'en Foix, e un troz que fo d'en Tapat, fa tot delme: *delme*.

51 v /

Item, fa lo troz d'en Berenguer de Menresa e d'en Guim ça Sala e d'en Besora e d'en Balageur Adreny, d'un troz que comprà d'en Solà e d'en Ramon Arnau e d'en Pedret a lo que fo de na Sendera, alous de pa e de vi que fan delme a Sent Pere: *delme*.

Item, pren en tot lo pla que fo d'en Guilabert e d'altres que té en Bellisen e mestre Domingo d'Aguilar, en Bonanat ça Rovira, en Torres, Arnau de Riudovelles, Berenguer de Guialmàs, en Guiot, gendre d'en Spona, Na Moragues sa muyller d'en Liyllet saig,

alous de pa e de vi, fa delme tot a Sent Pere: *delme*.

Item, pren de la part davall la Font d'en Olius, en la quadra qui fo d'en Berenguer dez Canós e d'en Claris: *delme*.

Té ho en Valloria, en Vila, Pere d'Albesa e molts d'altres, delme: *delme*.

52 r /

Item, en la part dessús, fa delme n'Arnau de Riudoveylles e Bernardó Riquer en la plana que fo d'en Bianya, e en Bianya (per) ·I· troz de vinya e en Ramon de Cardona, Arnau Foguet e en Salich. Berenguer de Vilagrassa, davall lo camí que hom se'n va a la Font d'en Olius: *delme*.

Item, pren dessús lo camí, en allò que té en Guim Blanch, en Bonanat ça Rovira, Berenguer de Menresa, en Solsona, fiyll d'en Pere Bernardó, Maior, Berenguer Gili, colteller, en Bonet, la dona d'en Bernat Maior, delme en tot : *delme*.

Item, fa lo clos d'en Castell (per) ·I· troz al sol d'allò qui fa sens al rey, delme: *delme*.

Item, pren part lo clos d'en Castell en les honors d'en Ramaz e d'en Agostí, que hi comprà ·I· troz, e d'en Solsona e d'en Jacme Zabater e d'en Però Martí e d'en Claris, e de na Roqueta e de'n [Cirera] e d'en Cortés e d'en Berthomeu Fferrer, fa tot delme e promia a Sent Pere: *delme e promia*.

52 v /

Item, pren Sent Pere a Matarcarnera, en los trozos los quals se tenen tots pel prior; N'Antoni de Riudoveylles, en Ferrer fiyll d'en Ferrich, Jacme dez Puig, peyller, Arnau Rabinat, en Boix , mercer; en Beralda, en Guim Riquer, tot allò qui's té per Sent Pere fa delme: *delme*.

Item, pren al Bosch, en un troz d'en Ferrer Gros, carnicer, delme d'una vinya que comprà d'en Cimart de Muntseré: *delme*.

Item, pren Sent Pere del torrent Salat, començe a allò de Na Baldruga e via del Puig de les bataylles e totes les planes davall, e tenen tro a allò d'en Ponz dez Forn a un torrentet qui's té ab en Guim Oliver e del Puig de les bataylles té trossus al puig d'en Mecina, d'una riba grossa a avall e va tro a allò d'en Guiylla Ramon que hi va aytan(t) bé, done tot delme e promia: *delme e promia*.

53 r /

Item, pren sobre lo mas d'en Guim Oliver que fo d'en Bianya e una sort d'en Ramon Pinyol e una altra d'en Jacme Miró, delme e promia a Sent Pere: *delme e promia*.

Item, pren sobre la carrera en ·I· troz de vinya que té en Bernardó Gili, que fo d'en Grosset, e en un altre troz d'en Bellasal, fa delme e promia: *delme e promia*.

Item, fa un troz que té en Ramon Serra al torrent Salat, que fo d'en Bernat Andreu, delme e promia: *delme e promia*.

Item, fa la coma d'en Vergós, savi, qui és a coma d'en Trylla; hay un troz en Pere

Nauter e en Vergós matex altre; en Ramon Pinyol un troz, sa muyller que fo d'en Bernat de Lobera un troz, en Moros de la Plaza ay ·I· troz, en Romeu [Alaiz], prevere, altre troz. Tots aquests dessús dits fan delme a Sent Pere: *delme*.

53 v /

Item, fa tot lo Pla qui fo d'en Poculull, en lo qual han a fer molts. Ha hi un troz en Guim Oliver, savi, que fo d'en Vilafrancha, el cap de la costa; e hay un troz en Porta de la Plaza lessús¹⁰⁴ alt e fan abduy¹⁰⁵ delme a Sent Pere: *delme*.

Item, fa en tots los Quartals qui són de Sent Pere e tenen en tro el torrent Salat, delme: *delme*.

Item, pren Sent Pere tot lo delme en les costes que són sobre lo carrer dels alberchs de Sent Francesch, de les heres d'en Vila enllà tro en la coma qui fo d'en [Cridador], ço és saber: orts e vinyes e alous de pa. E ha vi a fer, entre'ls altres en Terrach, que hi ha ·I· colomer ab un troz de terra, e en Giner za Sisquella e n'Arnau de Sent Grau e son germà sengles troz e d'altres qui vi ha fan *delme* tots a Sent Pere.

54 r /

Aquests davall scrits fan quart e delme a Sent Pere e té's tot per Sent Pere

Primerament fa en Berenguer d'Oluya, per un troz de terra que ha prop Sent Donat, lo qual se té per Sent Pere. E fa quart e delme de tot ço que Déu hi done e no deu levar menys del delmer de Sent Pere: *quart e delme*.

Item, fa en Riera, genre d'en Vilagrassa, per una sort que té als Quartals, la qual se té per Sent Pere, quart e delme. E no deu levar menys del delmer de Sent Pere: *quart e delme*.

Té ho en Guim dez Vall, afronte ab lo camí de Verdú, d'altre part ab en Ramon Ferrer.

Té ho Na Malasanch e fan: *III solidos*.

54 v /

Item, fa en Berenguer Ferrer, scrivà, per una sort que té als Quartals; quart e delme. E no deu levar menys del delmer de Sent Pere: *quart e delme*.

Té ho en Malasanch; afronte ab en Guim dez Vall; d'altra part ab lo carreró dels Quartals.

Té ho en Malasanch e fan: *·II· solidos*.

Item, fa en Muntpalau, qui (e)stà en l'Abeurador, per una sort que té als Quartals, quart e delme; no deu levar menys del delmer de Sent Pere: *quart e delme*.

¹⁰⁴ Là sus; allà dalt.

¹⁰⁵ Ambdós.

E fa per lo quart: ·XII· *diners e delme e promia*.

E al's a dar tots anys a Sancta Maria d'agost.

Item, fa en Jacme Cardona, corredor, per una sort que té part lo mas d'en Font, que fo de son fiyll d'en Johan Martí, done quart

55 r /

de pa e vinum e delme e no gose levar menys del delmer de Sent Pere: *quart e delme*.

Té ho n'Arnau Girucs; afronte ab en Centigua; d'altra part ab en Jacmó de Camps.

Item, fa en Guim Lorach, huytava de pa e de vinum de un troz de terra que ha prop los Quartals. E no deu levar menys del delmer de Sent Pere: *huytava*.

Té ho en Bertholí Tolrà. Afronte ab Guillemó Oruig; d'altra part ab en Pere Venrell.

Té ho en Baldrigué e fan: ·VIII· *solidos*.

Item, té un troz de terra en Pericó Soler a les Múrries, lo qual troz fa ·III· *solidos* de sens menys de fadiga an Bertholí d'Ostalers e lo troz e lo sensal fa senyoria e fadi¹⁰⁶

55 v /

ga a Sent Pere.

Item, té en Tresserres, un troz de terra a les Múrries que fa senyoria e fadiga a Sent Pere. E en Bertholí d'Ostalers pren hi sens menys de fadiga e axí matex té's lo sensal per Sent Pere.

Té ho tot en Olofre e fan ·XII· *diners* segons lo prior li ho stablí: *XX diners*.

Item, té en Berthomeu Calvell una sort de vinya a les Múrries, la qual fa fadiga a Sent Pere: *delme*.

Delme dels molins que Sent Pere pren

Primerament, pren lo prior de Sent Pere en

56 r /

lo molí d'en Matheuó dez Vall, qui ha nom lo Comdal, lo ·X·-en dia per delme: *delme*.

Item, fa lo molí d'en Jacme de Cardona, de Vergós, lo ·X·-en dia per delme: *delme*.

Item, fa lo molí iusà de Vergós, qui és d'en Bernardó dez Vall, lo ·X·-en dia per delme: *delme*.

Item, fa lo molí del Pes, que és d'en Ferrer Viuet e d'en Ponz maeller, lo ·X·-en dia per delme: *delme*.

¹⁰⁶ Segueix, ratllat, *ga a Sent Pere*.

56 v /

Item, fa lo molí d'en Arnau de Riudovelles, lo ·Xn· dia per delme: *delme*.

Tots los molins dessús dits deuen molre del blat que ells mateix(o)s si porten e donen hom lo terz al mulner del molí per rahó de trear lo blat e per ferradures e per la mulneria e si molre del dit blat no volien porten hi hom del seu mateix. E donen hom al mulner la ·VIna·

Vergós

Primerament pren Sent Pere en tots los alberchs de Vergós e de la Ribera, delme e promia de¹⁰⁷

¹⁰⁷ Com ja hem comentat, és aquí exactament on s'interromp el document sense el seu final.